

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Muslimské bratrstvo v Egyptě

Bakalářská práce

Muslim Brotherhood in Egypt

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Natálie Čermáková

AUTOR PRÁCE

Dominik Klaus

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Třešti, dne 3. 3. 2022

Dominik KLAUS

Poděkování:

Touto cestou bych rád poděkoval své vedoucí Mgr. Natálii Čermákové za poskytnuté rady, věnovaný čas, a především za trpělivost a pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce pojednává o Muslimském bratrstvu v Egyptě. Cílem bakalářské práce je analyzovat chronologický vývoj Muslimského bratrstva v Egyptě především z hlediska bezpečnostních aspektů se zaměřením na jeho působení na egyptské politické scéně. V úvodu bude představen cíl, základní literatura a obsah jednotlivých kapitol. Po úvodu bude následovat terminologie, ve které se objeví pojmy, se kterými se bude v průběhu práce pracovat. Autor stručně představí vznik tohoto islamistického hnutí a jeho postupný vývoj až do Arabského jara, po kterém Muslimské bratrstvo ovládlo parlament. V následující kapitole se autor zabývá příčinou pádu Muslimského bratrstva. Na závěr autor shrne své poznatky, na něž se v práci zaměřil.

KLÍČOVÁ SLOVA

Muslimské bratrstvo* Egypt * Arabské jaro* Islám* šaría* politika* islamismus*

ANNOTATION

The bachelor thesis is about the Muslim Brotherhood in Egypt. The aim of the bachelor thesis is to analyse the chronological development of the Muslim Brotherhood in Egypt mainly in terms of security aspects, focusing on its impact on the Egyptian political scene. In the introduction, the aim, background literature and the content of each chapter will be presented. The introduction will be followed by terminology, which will include terms that will be used throughout the thesis. The author will briefly introduce the origins of this Islamist movement and its gradual development until the Arab Spring, after which the Muslim Brotherhood took control of the parliament. In the following chapter, the author discusses the causes of the fall of the Muslim Brotherhood. Finally, the author summarises his findings, which are the focus of his thesis.

KEYWORDS

Muslim brotherhood* Egypt * Arab spring* Islam* sharia* policy* islamism

ÚVOD.....	7
1. TERMINOLOGIE.....	9
2. POČÁTKY VZNIKU MUSLIMSKÉHO BRATRSTVA A POSTUPNÝ CHRONOLOGICKÝ VÝVOJ	12
2.1. VZNIK.....	12
2.2. POČÁTKY Hnutí.....	13
2.3. PRVNÍ VSTUP DO POLITIKY	13
2.4. RADIKALIZACE	14
2.5. OBDOBÍ REPRESE	15
2.6. NOVÁ ETAPA.....	16
2.7. ISLÁMSKÉ STUDENTSKÉ SPOLKY	17
2.8. NOVÁ MLADÁ GENERACE A VSTUP DO VOLEBNÍ POLITIKY	18
2.9. MUSLIMSKÉ BRATRSTVO V PARLAMENTU	19
2.10. MIMOPOLITICKÉ AKTIVITY.....	20
2.11. SPORY UVNITŘ Hnutí A REFORMISTICKÝ PROUD	21
2.12. DALŠÍ VLNA REPRESÍ	22
2.13. POLITICKÁ STRANA AL-WASAT	23
3. MUSLIMSKÉ BRATRSTVO V LETECH 2000-2005	25
3.1. UDÁLOSTI PO 11. ZÁŘÍ.....	25
4. POLITICKÝ ROZBOR MUSLIMSKÉHO BRATRSTVA MEZI LETY 2005- 2011	27
4.1. PREZIDENTSKÉ VOLBY 2005.....	27
4.2. PARLAMENTNÍ VOLBY 2005.....	27
4.3. PŘEDVOLEBNÍ PROGRAM 2005	29
4.4. ANALÝZA ÚSPĚCHU V PARLAMENTNÍCH VOLBÁCH	31
4.5. ČINNOST V PARLAMENTU.....	32
4.6. NOVÁ KAMPAŇ PROTI MUSLIMSKÉMU BRATRSTVU	34
4.7. ÚSTAVNÍ DODATKY	35
4.8. NÁSLEDKY ÚSTAVNÍCH DODATKŮ	36
4.9. NÁVRH STRANICKÉ PLATFORMY Z ROKU 2007.....	37
4.10. ŠARÍA.....	37
4.11. ŽENY A NEMUSLIMOVÉ.....	38
4.12. EKONOMIKA.....	38
4.13. MODERNÍ MUSLIMSKÉ BRATRSTVO.....	39
4.14. INTERNÍ VOLBY	39
4.15. PARLAMENTNÍ VOLBY 2010.....	40
5. ARABSKÉ JARO	41
5.1. ARABSKÉ JARO V EGYPTĚ	41
5.2. MUSLIMSKÉ BRATRSTVO A ARABSKÉ JARO.....	42
5.3. VZNIK STRANY SVOBODA A SPRÁVEDLNOST	44
5.4. PARLAMENTNÍ VOLBY	46
5.5. PREZIDENTSKÉ VOLBY 2012.....	47
5.6. MUSLIMSKÉ BRATRSTVO U MOCI	49

5.7.	NOVÁ ÚSTAVA.....	50
5.8.	PÁD MUSLIMSKÉHO BRATRSTVA	51
5.9.	UDÁLOSTI PO PŘEV RATU	52
6.	MUSLIMSKÉ BRATRSTVO V SOUČASNOSTI	53
6.1.	MUSLIMSKÉ BRATRSTVO PO PŘEV RATU	53
6.2.	ROZDĚLENÍ.....	53
6.3.	REPRESE	54
6.4.	POSTOJ OSTATNÍCH ZEMÍ	54
	ZÁVĚR.....	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58

Úvod

Egypt bývá označován za srdce moderního arabského světa. K roku 2021 zde žije přes 104 milionů obyvatel, z nichž 92 % jsou sunnitští muslimové.¹ Právě v Egyptě vzniklo Muslimské bratrstvo - jedno z nejstarších, nejvýznamnějších a největších islamistických hnutí, kterým se bude tato práce zabývat. Jedná se o organizaci, která funguje přes 90 let, i přes to, že se od svého založení pohybovala mnohokrát na hraně illegality. Nejvíce se Muslimské bratrstvo dostalo do povědomí širší veřejnosti s revolucí, pojmenované jako Arabské jaro, kdy se kandidát Muslimského bratrstva stal prezidentem.

Cílem této práce je charakterizovat vývoj Muslimského bratrstva od jeho vzniku po současnost se zaměřením na analýzu jeho politické činnosti v Egyptě. Jelikož se jedná o poměrně složité téma s mnoha pojmy a cizími slovy, první kapitola se bude věnovat terminologii. V této kapitole bude představen islamismus, na jehož základech Muslimské bratrstvo stojí. Pro přehlednost tématu považují za nezbytné vycházet z historického kontextu, proto budou v následující kapitole popsány okolnosti vzniku Muslimského bratrstva, dále také ideologické cíle, mimopolitické aktivity a postupná chronologická proměna v průběhu 20. a začátku 21. století tohoto islamistického uskupení.

V další části bude popsáno působení Muslimského bratrstva na egyptské politické scéně, především jeho úspěch v parlamentních volbách v roce 2005 a následné represe. Dílčí část práce se rovněž zaměří na události, které se odehrály kolem Arabského jara, zejména na parlamentní volby v roce 2012, které Muslimské bratrstvo ovládlo a kandidát tohoto největšího islamistického hnutí se stal prezidentem Egypta.

V tomto kontextu bude v práci věnována pozornost také tomu, co stálo za takovým politickým úspěchem Muslimského bratrstva.

¹ Muslim Population by Country 2022. *World Population Review* [online]. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/muslim-population-by-country>

V práci se objevuje řada cizích jmen arabského původu, které jsou přepsány do češtiny v souladu s běžným způsobem transliterace z anglického jazyka nebo jsou ponechány ve znění, v jakém uvádí citovaný zdroj.

Z hlediska literatury bude práce čerpat především z česky i anglicky psaných zdrojů, přičemž důležitou oporou pro práci byly knihy jako „Muslimské bratrstvo v současnosti“ (2017) od autorů Jaroslava Bureše, Jana Daniela a Marka Čejky nebo „The Muslim Brotherhood“ (2013) od autorky Carrie Rosefsky Wickham. Dále bylo hojně čerpáno z odborných článků a jiných internetových publikací dostupných v mezinárodně citačné-publíkačních databázích jako JSTOR aj. Za zmínku stojí uvést odborný článek „The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment“ (2010) od autorů Amr Hamzawy a Nathan J. Brown, který byl čerpán z databáze JSTOR.

1. Terminologie

Muslimské Bratrstvo (dále jen MB) je islamistické hnutí, které vzniklo jako reakce na britskou okupaci a sní spojenou westernizaci. Od svého vzniku prošlo velikou proměnou a vychází z ideologie zakladatele Hasana al-Banná, který považoval za nezbytné návrat ke kořenům islámu, což zahrnovalo zavedení šaríi jako základ práva a ustanovení Koránu jako základ ústavy. Dodnes se vedou debaty, jestli MB zařadit jako politické, náboženské nebo sociální hnutí, protože ve své dlouhé historii se angažovalo v mnoha sférách egyptské společnosti. Jisté ovšem je, že MB lze považovat za islamistické hnutí, proto se v této kapitole budu zabývat islamismem obecně.

Islamismus je velmi široký pojem a není jednoznačně vymezen. Různí autoři si islamismus vykládají po svém. Pokusím se představit více pohledů a názorů od různých autorů. Jedná se o ideologii, která se začala rozšiřovat počátkem 20. století. Egypt se stal v tomto směru nesmírně důležitým. Islamismus usiluje o přeuspořádání vlády a společnosti v souladu se zákony islámu. Islamistické skupiny existují v zemích celého muslimského světa. Přestože se různé islamistické skupiny vyznačují regionálními rozdíly, mají společnou řadu rysů, zejména víru, že islám tvoří souhrnnou ideologii, jež nabízí vzory pro společenský a politický řád. Islamismus představuje primárně městský jev vyvolaný urbanizací muslimského světa. Jeho charakteristický znak spočívá v odmítání západních modelů vlády a ekonomiky. Islamisté věří, že muslimskou společnost zkažil sekularismus, konzum a materialismus Západu. Islamismus však nepředstavuje zcela negativní ideologii, islamisté se ohlížejí do minulosti a doufají v obnovu tradičních hodnot a sociálních vztahů charakteristických pro toto období. Islamisté se obracejí k učení islámu a zejména k islámskému právu šaríi, jež považují za základ vytvoření lepšího společenského řádu².

Islamismus se pojí s fundamentalismem a často se tyto dva pojmy zaměňují. Podle Luboše Kropáčka, kterého ve své práci několikrát cituji, se

² SARDAR, Ziauddin. *Islám: náboženství, historie a budoucnost*. Brno: Jota, 2010, s. 20-21. ISBN 978-80-7217-628-1.

fundamentalismus zakládá na přesvědčení o majetnictví pravdy (jediná správná interpretace islámu a doslovné čtení jeho zdrojů), je spojen s neústupností a nesnášenlivostí. Z koránu si účelově vybírá některá témata a symboly. Silně kritizuje Západ a jeho vliv, stejně tak přechází v tvrdý postup proti jinak smýšlejícím nebo cizím jednotlivcům či skupinám. Právě z fundamentalismu se se formuje užší proud politického islámu – islamismus, jehož cílem je ustanovení totalitního islámského řádu, spojený s právem šaría. Podle autora Miloše Mendela jsou islamismus a fundamentalismus synonyma a mohou se pojit s násilím. Pro zjednodušení lze říci, že oba dva proudy uvnitř islámu pojí důraz na doslovné čtení Koránu a následování příkladu Mohameda.³

Někteří tvrdí, že islamismus je synonymem politického islámu. Jeho cílem je reislamizace muslimské společnosti a návrat k islámskému učení z doby Mohameda. Islamismus není jen radikální směr, ale obsahuje i reformistické prvky, jež mají snahu přizpůsobit se modelu liberální demokracie. Islamisté nesahají vždy po násilí, někdy dosahují svých pozic pomocí politiky nebo zájmových skupin. Takový prostředky využívalo i MB, jelikož se k moci dostalo pomocí politiky a charity, díky které si získalo velikou základnu příznivců. Reformistické prvky lze najít i ve vývoji MB, jelikož si členové postupem času uvědomili, že zavedení šaríí je v rozporu s demokratickými principy a volilo spíše umírněnou cestu k moci.⁴

Mezinárodní krizová skupina přirovnává islamismus k islámskému aktivismu a tvrdí, že obsahuje řadu velmi odlišných proudů, z nichž jsou násilné jen některé. Je nutné rozlišovat mezi šíitským a sunnitským islamismem. Jelikož je šíitismus menšinovou variantou islámu a šíité tvoří až na výjimky menšiny ve státech, ve kterých se nacházejí, byla nejrozšířenější formou šíitského aktivismu komunita a sní spojené hájení zájmů šíitské komunity ve vztahu k ostatním obyvatelům a ke státu samotnému.

Sunnitský islamismus, z něhož panují největší obavy, je považován za fundamentalistický, radikální a ohrožující zájmy Západu. Postupem času se

³ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017, s. 93-94. ISBN 978-80-906030-8-0.

⁴ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017, s. 105-106. ISBN 978-80-906030-8-0.

vykrystalizoval do tří hlavních odlišných typů, z nichž každý má své vlastní charakteristické znaky.⁵

1. Politický islamismus je spojen s politickými hnutími, jejichž cílem je získat politickou moc na celostátní úrovni. Tyto strany nyní obecně akceptují národní stát, působí v jeho ústavním rámci, vyhýbají se násilí a vyjadřují spíše reformistickou než revoluční vizi. Politické islamistické strany stojí na škále od „mírnějších“, které chtějí aplikovat právo šaría jako způsob dělby moci, k extrémním, které chtějí svrhnout režim i za pomoci násilí. Nejvýznamnějším představitelem je právě Muslimské bratrstvo a jeho odnože v jiných zemích.
2. Misionářský islamismus, jehož cílem není politická moc, ale uchování muslimské identity, víry a mravního řádu. V tomto případě jde zejména o misijní činnost *da'wa*.
3. Džihádistický islamismus představuje minoritní proud, který věří v násilnou společenskou změnu. Islamisté bojují proti bezbožným režimům, snaží se zpětně dobýt původně muslimské území a bojují proti západní nadvládě nebo moci. Od politických islamistů se odlišují tím, že chtějí násilně odstranit stávající světový systém a nahradit jej islámským státem.⁶

⁵ UNDERSTANDING ISLAMISM: International Crisis Group. *Middle East/North Africa Report N°37* [online]. 2005 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/understanding-islamism>

⁶ UNDERSTANDING ISLAMISM: International Crisis Group. *Middle East/North Africa Report N°37* [online]. 2005 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/understanding-islamism>

2. Počátky vzniku Muslimského bratrstva a postupný chronologický vývoj

2.1. Vznik

MB je jedno z nejvlivnějších politických hnutí moderní historie na Blízkém východě. Celým svým názvem Společnost Muslimského bratrstva je označováno za matku všech islamistických hnutí, protože již v roce 1928 reagovalo na prázdno, které se vytvořilo po zrušení Osmanské říše v roce 1922. Za zrodem MB stál Hasan al-Banná.⁷

Al-Banná se narodil v roce 1906 do rodiny, kterou formovala otcova klasická a tradiční náboženská vzdělanost a zbožnost. V mládí byl ovlivněn nacionalistickými a antikoloniálními myšlenkami. Po absolvování základní učitelské školy se přestěhoval do Káhiry, kde nastoupil na univerzitu. Al-Banná byl velmi rozhořčen místními poměry, přestože Egypt dosáhl v roce 1923 nezávislosti, nic to neměnilo na pokračující přítomnosti britských vojsk na egyptské půdě i na stálém britském vměšování do politického života a westernizace Egypta. Po dokončení svých studií v roce 1927 byl zaměstnán jako učitel arabštiny ve městě Ismailia. Zde se postupně setkával se socioekonomickými problémy. Viděl zde žít bohaté evropské manažery vedle nejchudších vrstev egyptské společnosti. Al-Banná, jako výrazný odpůrce britské okupace, na tuto skutečnost zareagoval založením MB, které formálně vzniklo v roce 1928. Hlavním cílem MB bylo navrácení pravého islámu zpět do centra egyptské společnosti. Dalším cílem bylo dosáhnout odchodu Britů ze země a úplné dekolonizace. Al-Banná si udělil titul *muršid*, který by se dal přeložit jako duchovní vůdce. Bratři společně složili přísahu, že se stanou „vojáky“ ve službě islámu. Jméno MB vybral al-Banná, jelikož pronesl: „Jsme bratři ve službě islámu, proto jsme Muslimské bratrstvo.“⁸

⁷ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 27. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5.

⁸ MITCHELL, Richard P. *The Society of the Muslim Brothers* [online]. New York: Oxford University Press, 1993, s. 6-9 [cit. 2022-12-9]. ISBN 9780195084375. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=ltVtj3Kh7IIC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

2.2. Počátky hnutí

V prvních letech své existence členové MB působili v kavárnách a objížděli venkov, kde kázali v mešitách. Ve 30. letech vybudovali sociální infrastrukturu jako školy nebo nemocnice. V roce 1938 mělo MB již 300 poboček a mezi 50-150 tisíci členy⁹. Al-Banná se zpočátku zaměřil na vzdělání nové generace muslimů. Zdůrazňoval, že islám je komplexní systém, který zahrnuje všechny oblasti života. Mluvil o islámském státu, v jehož čele by měl být vládce volený lidem, který by nebyl nikomu zodpovědný, ale vládl by v souladu s veřejným zájmem. Hlavním cílem podle al-Banná byl návratu ke kořenům islámu, což zahrnovalo především zavedení šarií jako základ práva, opětovné propojení státní a náboženské moci a ustanovení Koránu jako základ ústavy. Preferoval nenásilnou, demokratickou změnu formou postupné transformace jedince, rodiny a společnosti v souladu s principy islámu.¹⁰

2.3. První vstup do politiky

S narůstající základnou členů rostly i politické ambice. I když al-Banná neuvažoval o tom, že by MB přeměnil na politickou stranu, ve 40. letech vyjádřil přání se parlamentních voleb zúčastnit. MB zastávalo ambivalentní názor vůči formálním politickým institucím, jako je parlament a politické strany.¹¹ MB odsuzovalo korupci a elitářství politického systému a jeho přetrvávající zranitelnost vůči britským zásahům, proto se MB na generální konferenci v roce 1941 rozhodlo postavit kandidáty do parlamentu. Do parlamentních voleb postavilo 17 kandidátů, ale premiér Mustafa Paša al-Nahas nařídil MB, aby stáhlo své kandidáty a vůbec se parlamentních voleb neúčastnilo. Zároveň přinutil Hasana al-Banná, aby veřejně vyjádřil loajalitu egyptské vládě. Pokud by se nepodřídil, MB by čekal trest. Al-Banná zveřejnil dopis, v němž učinil to, o čem ho premiér požádal. Alespoň si však vyjednal slib od premiéra, že vláda umožní hnutí volně působit. Premiér také slíbil,

⁹ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 28. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

¹⁰ CUSACK, Carole a M. Afzal UPAL. *Handbook of Islamic Sects and Movements* [online]. brill, June 2021, s.75-79 [cit. 2022-12-9]. ISBN 978-90-04-43554-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/352488597_Handbook_of_Islamic_Sects_and_Movements

¹¹ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 25-26 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

že zakročí proti prodeji alkoholu a prostituci. Je zřejmé, že al-Banná hodlal udělat vše pro to, aby zajistil přežití hnutí, i kdyby to znamenalo uzavřít dohody s režimem, se kterým nesouhlasil. Takové kroky vyvolaly intenzivní kritiku uvnitř hnutí, protože radikálnější členové považovali postoje *muršida* za příliš umírněné a přizpůsobivé. Al-Banná byl obviňován, že jedná spíše s vládou než se svými společníky, kteří měli jiný názor a mysleli si, že se vláda neřídí Koránem.¹²

2.4. Radikalizace

Od roku 1938 začalo MB vytvářet polovojenské oddíly. Radikalizace byla způsobena především frustrací členů z neúspěchu při islamizaci společnosti, reformě režimu a vytlačení Britů ze země.¹³ Tyto polovojenské oddíly poskytovaly odhodlané mládeži přísný duchovní a fyzický výcvik, který byl inspirovaný fašistickými mládežnickými organizacemi meziválečné Evropy¹⁴. Vznikla skupina, která si říkala *Mohamedova mládež*. V roce 1942 vydala *Mohamedova mládež* prohlášení, v němž obvinila al-Bannu, že se odchýlil od pravých islámských zásad a snaží se zalíbit vládě. Proto i al-Banná vytvořil tajný vojenský oddíl *Nizam Al- Chass*, který byl zodpovědný za řadu politicky motivovaných útoků, včetně útoků na britské jednotky nebo se také účastnil války v Palestině.¹⁵ V březnu roku 1948 byl zavražděn významný soudce příslušníky tajného oddílu *Nizam Al- Chass*. O několik týdnů později jeden z členů MB zastřelil premiéra Nukrášiho Pašu a 12. února 1949 byl vládními agenty zastřelen sám al-Banná. Po skončení soudního procesu v roce 1954 bylo nařízeno rozpuštění MB. Mnoho členů bylo uvězněno a někteří byli popraveni. V téže době se MB rozšířilo do Sýrie, Iráku,

¹² RINEHART, Christine Sixta. *Volatile Breeding Grounds: The Radicalization of the Egyptian Muslim Brotherhood* [online]. Studies in Conflict and Terrorism, 2009, s. 953-988 [cit. 2022-02-14]. ISSN 1057-610X. Dostupné z: doi:10.1080/10576100903262773

¹³ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 29. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

¹⁴ CUSACK, Carole a M. Afzal UPAL. *Handbook of Islamic Sects and Movements* [online]. brill, June 2021, s.75-79 [cit. 2022-12-9]. ISBN 978-90-04-43554-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/352488597_Handbook_of_Islamic_Sects_and_Movements

¹⁵ ZOLLNER, Barbara H. E. *The Muslim Brotherhood: Hasan al-Hudaybi and Ideology* [online]. Routledge, 2007, s. 12-15 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-0-203-88843-8. Dostupné z: https://www.academia.edu/24019396/The_Muslim_Brotherhood_Hasan_al_Hudaybi_and_Ideology?pop_sutd=false

Súdánu i dalších zemí arabského světa. V různých podobách a pod různými názvy v nich působí dodnes.¹⁶

2.5. Období represe

Zavraždění al-Banná, příkaz k rozpuštění, mučení a pronásledování členů MB způsobily, že se hnutí ocitlo v hluboké krizi. V roce 1952 proběhla v Egyptě revoluce a novým prezidentem se stal Gamál Násir. Po smrti al-Banná nemělo MB žádného přirozeného nástupce, proto se uvnitř hnutí vytvořily dva ideové proudy. Prvním byl radikální proud zastávající myšlenky Sajjida Qutba, na druhé straně se nacházeli zastánci umírněnějšího proudu. Obě strany dosáhly kompromisu zvolením Hasana al-Hudajbího, který pracoval jako soudce a měl vřelý vztah s bývalým *muršidem*.¹⁷ Opakované výzvy MB k uplatňování šaríi a jeho veřejná podpora generála Muhammada Naguiba, Násirova soupeře v boji o moc, vyvolaly Násirovu antipatii. Údajný pokus o atentát na Násira během jeho projevu na oslavě anglo-egyptské smlouvy znamenal zlom ve vztahu mezi režimem a MB. Přestože vedení MB útok odsoudilo a popřelo, že by o něm předem vědělo, pokus o atentát poskytl Násirovi záminku, kterou potřeboval, aby hnutí jednou provždy rozdrtil. S tvrzením, že usiluje o svržení vlády a převzetí moci pro sebe, postavil před soud tisíc členů MB. V roce 1965 bylo zatčeno celé vedení, dále byla srovnána se zemí vesnice, jejíž starosta byl na listině prominentních členů MB.¹⁸ Nakonec bylo oběšeno šest členů MB, včetně Sajjida Qutba, významného intelektuála, který ve vězení napsal knihu *Milníky*. Tvrdý zásah režimu proti MB vyvolal vznik nových sporů v řadách organizace tím, že podpořil ještě větší radikalizaci některých jejích členů, kteří dospěli k závěru, že každý režim, který dokáže způsobit takové utrpení, je zkažený a lze proti němu bojovat pouze silou zbraní. V letech 1954 až 1970 bylo MB hlavním cílem represí ze strany vlády. Tisíce členů bylo umístěno do pouštních vězeňských táborů, kde bylo mnoho z nich zbaveno základních životních potřeb a opakovaně vystaveno brutálnímu mučení, zatímco ti, kteří

¹⁶ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, s. 114, 1996. ISBN 80-7021-168-7

¹⁷ PARGETER, Alison. *The Muslim Brotherhood: From Opposition to Power* [online]. Saqi Books, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0863568596. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=nUUhBQAAQBAJ&pg=PT3&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

¹⁸ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, s. 121, 1994. ISBN 80-7108-088-8.

nebyli v zajetí režimu, se museli vrátit do svých domovů. Z mnoha zatčených byla získána přiznání, z nichž některá pravděpodobně neodpovídala skutečnosti.¹⁹

2.6. Nová etapa

Nová etapa MB nastala po smrti Násira v roce 1970. Novým prezidentem se stal bývalý víceprezident Anvar as-Sádát, který se snažil usmířit s islamisty. Prezentoval se jako „věřící prezident“ a propustil většinu členů MB z vězení. Zavedení nové as-Sadátovy politiky umožnilo MB se veřejně reorganizovat i přes to, že oficiální zákaz nebyl nikdy zrušen. V roce 1973 zemřel *muršid* al-Hudajbi. Třetím *muršidem* se stal Umar al-Tilmisání, který byl stoupencem Hudabjého umírněného, evolučního přístupu a odmítal násilné akce proti režimu.²⁰ Al-Tilmisání strávil 17 let ve vězení a byl to nejstarší člen MB. Ve své funkci *muršida* vydržel až do své smrti v roce 1986. Dokonce se stal i jedním z poradců a důvěrníků prezidenta as-Sádáta.²¹ V roce 1977 vyšel v platnost zákon, který zakazoval činnost politických stran s náboženskou orientací, tím pádem prezident as-Sádát odmítl al-Tilmisáního iniciativu na vytvoření vlastní strany. Prezident místo toho nabídl registraci MB jako sdružení pod pravomocí ministerstva sociálních věcí, ale tuto nabídku MB odmítlo, protože by to omezilo rozsah činnosti na úzkou oblast sociální a charitativní. MB tak zůstalo uvnitř a zároveň mimo systém, protože smělo vydávat vlastní časopis a lobbovat v parlamentu, ale postrádalo formální uznání jako politická strana.²² As-Sádát navrhoval MB kandidovat do parlamentu na kandidátce mnohých stran, které po smrti bývalého prezidenta začaly vznikat. V roce 1976 získalo MB šest křesel v parlamentu. Zaměřilo se na změnu formulace druhého článku eg. ústavy, který měl vymezit šariú jako primární zdroj legislativy. Dále chtělo prosadit zavedení koranických trestů pro některé případy, jako zákaz výroby a prodeje alkoholu nebo tresty za

¹⁹ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 27, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

²⁰ Muslimské bratrstvo v současnosti. BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 33. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

²¹ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, s. 137, 1994. ISBN 80-7108-088-8.

²² WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 31, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

porušení půstu během ramadánu. Hlavním cílem MB v parlamentu byla postupná islamizace egyptského práva. V roce 1980 parlament schválil již zmiňovanou změnu článku 2 eg. ústavy, který definoval zásady šarií jako hlavní zdroj legislativy. Postupem času začalo MB opět kritizovat kroky prezidenta. Al-Tilimísání v posledních letech as-Sádátovy vlády vystupoval proti režimu mnohem ostřeji.²³ Největší hněv uvnitř hnutí vyvolal podpis mírové smlouvy s Izraelem v roce 1979, jelikož MB podporovalo Palestinu. Vůdci MB odsuzovali Izrael, protože podle nich byl založený nezákonně, dále se jim zdál nelegitimní a uzurpující muslimské území. Obhajovali džihád s cílem osvobodit muslimské svaté území Jeruzalém. Prezident as-Sádát si nenechal kritiku líbit a prohlásil, že nebude tolerovat ty, kteří se pod rouškou náboženství pokoušejí zasahovat do vysokých zájmů státu. V roce 1981 byl zatčen al-Tilimísání a další vysocí představitelé MB.²⁴

2.7. Islámské studentské spolky

V 70. letech začala vznikat nezávislá islamistická studentská sdružení, která se ze skromného základu rychle stala dominantní silou egyptské studentské politiky. MB navázalo aktivní spolupráci s těmito islámsky orientovanými studentskými asociacemi na vysokých školách, které byly zpočátku podporovány režimem. V roce 1973 začali islamističtí studentští vůdci pořádat každoroční letní tábory financované částečně z vládních dotací. Tyto tábory sloužily jako důležitá základna pro výchovu nové generace islamistické mládeže. V roce 1975 vstoupily islamistické studentské spolky do Všeobecného svazu egyptských studentů a rychle získaly kontrolu nad několika jeho výbory. S rostoucí popularitou začaly islamistické studentské spolky stále více kritizovat politický režim, zejména poté, co as-Sádát zahájil jednání s Izraelem.²⁵ Režim si kritiku nenechal líbit a v roce 1981 bylo zatčeno šest set islamistických studentů. Vlna protestů a represí vyvrcholila vraždou as-Sádáta v roce 1981. MB se postavilo na stranu studentů a

²³ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, s. 141, 1994. ISBN 80-7108-088-8

²⁴ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 33, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

²⁵ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, s. 148, 1994. ISBN 80-7108-088-8

odsoudilo zásahy režimu. Obrátilo se na islamistické studentské spolky s nadějí, že by mohly pomoci doplnit jeho základnu, která během temných let Násirovy vlády značně ochabla. Mnoho islamistických studentských vůdců se zpočátku zdráhalo připojit k MB. Měli pochybnosti o přístupu MB vůči režimu, který jim připadal příliš smířlivý. První studentští vůdci, kteří se připojili k MB, působili na hlavních městských univerzitách v Káhiře a Alexandrii. Vzhledem k popularitě těchto vůdců v rámci islámského studentského hnutí jejich volba povzbudila ostatní, aby je následovali. MB tak do svých řad začlenilo mnoho nejtalentovanějších a nejdynamičtějších studentských vůdců. Právě tato mladá generace měla stát v čele MB při jeho vstupu do širších sfér veřejného života.²⁶

2.8. Nová mladá generace a vstup do volební politiky

Po nástupu prezidenta Husního Mubáraka v roce 1981 nastala nová etapa, v níž se začal prosazovat reformní proud, složený hlavně z mladé generace 70. let. Tato generace, označována jako střední generace nebo obecněji jako reformisté, se prosazovala díky studentské politice a následně byla zvolena do vedoucích pozic v syndikátech a profesních sdruženích. Někteří z nich se později stali poslanci, když se MB ucházelo o křesla jako nezávislí kandidáti. Nejpodstatnějším znakem střední generace byl důraz na přímou politickou akci, otevřenost ke spolupráci s křesťany a progresivnější názory na práva žen a menšin.²⁷

Od tohoto okamžiku můžeme pozorovat výrazný nárůst podpory demokracie a lidských práv ze strany MB. Může za to zejména fakt, že MB nechtělo být opět vyloučeno ze sfér společenského života. Od nástupu Mubáraka k moci v roce 1981, MB používalo trojí strategii k získání vlivu ve stávajícím politickém rámci. Nejprve se snažilo získat řádně zvolené zastoupení v egyptském parlamentu, a to převážně prostřednictvím koalicí s dalšími malými opozičními stranami. Zadruhé se pokusilo převzít kontrolu nad profesními a studentskými

²⁶ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 34-37, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

²⁷ MARTINI, Jeffrey. *The Muslim Brotherhood, Its Youth, and Implications for U.S. Engagement: The Muslim Brotherhood's Generational Challenge* [online]. RAND Corporation, 2012, s. 31-32 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt1q60jf.10?seq=1#metadata_info_tab_contents

asociacemi, opět prostřednictvím řádného volebního procesu. Nakonec vytvořit síť sociálních služeb ve čtvrtích a vesnicích.²⁸ MB se v květnu 1984 poprvé od neúspěšných voleb ve 40. letech zúčastnilo parlamentních voleb. Uzavřelo spojení se sekulární nacionalistickou stranou *Wafd*. Z padesáti osmi mandátů, které získala aliance *Wafd-Bratrstvo*, jich pouze osm připadlo kandidátům MB. O tři roky později, v parlamentních volbách v dubnu 1987, se MB spojilo se Socialistickou stranou práce a Liberální stranou a vytvořilo Islámskou alianci. MB bylo v Alianci jednoznačně dominantní silou a tvůrcem jejího volebního programu. V parlamentních volbách získala Aliance 56 křesel, z nichž 36 připadlo MB. Prostřednictvím svého zastoupení chtělo dosáhnout proměny myšlení všech lidí ve vztahu k Bohu a šaríí a připravit tak cestu k islámské vládě. MB stále chtělo založit vlastní stranu. Když al-Tilmisání v roce 1986 zemřel, byla stranická iniciativa odložena. Někteří vedoucí představitelé vyjádřili obavy, že ústupky, které by MB muselo udělat, aby získalo status strany, by vyvolaly vnitřní protesty, a tím oslabily ideologickou a organizační soudržnost skupiny.²⁹

2.9. Muslimské bratrstvo v parlamentu

MB pokračovalo v prosazování šaríí a podařilo se mu z ní učinit hlavní téma diskusí v Lidovém shromáždění. Například v letech 1984–1985 se v parlamentu konalo několik zasedání na toto téma, na která byly přizvány různé politické a náboženské osobnosti včetně al-Tilmisáního, aby poskytly své rady. Podle MB by vláda neměla mít právo svévolně určovat, co je a není dovoleno na základě zákonů. Měla by se řídit šaríí a v souladu s ní uplatňovat politiku, jež by sloužila všeobecnému blahu. Neučiní-li tak, není legitimní.³⁰ V roce 1987 se MB poprvé stalo největším opozičním blokem v parlamentu. Krátce po volbách se Hamíd Abú al-Nasr, nově jmenovaný *muršid*, snažil uklidnit kritiky hnutí tím, že stejně jako před ním al-Tilmisání zdůraznil, že MB podporuje umírněný přístup k zavádění šaríí. MB se připojilo k několika sekulárním stranám a bojkotovalo volby v roce

²⁸ WALSH, John. Egypt's Muslim Brotherhood: Understanding Centrist Islam. *The Harvard International Review* [online]. 2003 [cit. 2021-10-2]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070208121500/http://hir.harvard.edu/articles/1048/1/>

²⁹ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 51, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

³⁰ MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, s. 134, 1994. ISBN 80-7108-088-8

1990 s odůvodněním, že revize systému nešla dostatečně daleko, aby zajistila, že volby budou zcela svobodné a spravedlivé. Dalším důvodem bojkotu voleb byl také nový volební zákon, který byl podle MB v rozporu s ústavou.³¹

2.10. Mimopolitické aktivity

MB se kromě své přímé účasti v politice od 80. let podílelo na politickém životě Egypta také nepřímo. Poskytovalo sociální služby, bylo aktivní ve studentských uniích a zájmových skupinách nebo nabízelo výuku pro nezaměstnané.³² MB se rozhodlo postavit kandidáty na místa ve vedení egyptských profesních sdružení. Během necelých deseti let získalo MB kontrolní většinu ve správních radách několika největších a nejvlivnějších sdružení v zemi a přeměnilo je v neaktivnější a nejdynamičtější sektor egyptské občanské společnosti. Rostoucí vliv MB v profesních syndikátech lze do značné míry přičíst aktivní střední generaci MB. Ihned po vstupu aktivistů MB do syndikátů lékařů získali většinu křesel ve výkonné radě.³³ Nejdůležitější bylo vítězství ve volbách do Rady svazu právníků v roce 1992. Při očividně stále narůstajícím vlivu MB v profesních sdruženích došla trpělivost prezidentu Mubárakovi, který pozvolna opouštěl svůj dosud liberální přístup. Další ukázkou významu MB pro egyptskou společnost bylo zemětřesení v roce 1992. Po zemětřesení v Káhiře v říjnu 1992 se do záchranných akcí okamžitě zapojily umírněné i militantní islamistické skupiny včetně MB.³⁴ Syndikáty lékařů a inženýrů vedené MB byly první na místě a poskytly obětem stany, příkrývky, jídlo a oblečením, čímž MB prokázalo větší efektivitu než stát. Aktivisté MB, kteří se ucházeli o místa ve výkonných orgánech syndikátů, se ke své příslušnosti k MB oficiálně nepřiznali, ale označovali se jako *Islámský hlas* nebo *Islámský proud*. Částečně to odráželo riziko ztotožnění se

³¹ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 51, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

³² MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, s. 220, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0.

³³ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 59, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

³⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, s. 120, 1996. ISBN 80-7021-168-7

s organizací, která zůstávala ilegální, ale lze to také považovat za jejich snahu prosadit určitou míru nezávislosti na staré gardě MB.³⁵

2.11. Spory uvnitř hnutí a reformistický proud

S rostoucím zapojením vůdců střední generace do veřejného života rostlo i jejich sebevědomí a pocit, že mají nárok na větší podíl při rozhodovacích pravomocích uvnitř hnutí. Po mnoho let měla střední generace jen jednoho zástupce v předsednictvu MB. Stará generace tradicionalistů byla totiž v 80. letech posílena zkušenými vůdci, kteří se vrátili z nuceného vyhnanství ze zahraničí. Střední generace kritizovala neustále připomínaný „syndrom oběti“, který bránil staré generaci vězněných členů z 60. let pochopit nové trendy a hodnoty ve společnosti. Starší lídři preferovali tajné rozhodování, bezmeznou loajalitu vůči starším a potlačovali progresivní myšlení.³⁶ Mezi hlavní výhrady mladších členů vůči staršímu vedení patřily například: nedostatečné oddělování politických a náboženských záležitostí nebo odlišná stanoviska na rovnost pohlaví a práva menšin. Jak se jejich myšlenky sjednocovaly, začala se tato komunita vnitřních kritiků označovat jako reformistická skupina nebo reformistický proud. Ačkoli reformistickému proudu dominovali představitelé střední generace působící v profesních syndikátech a dalších sférách veřejného života, získal podporu i u některých starších členů. Tudíž se nejednalo pouze o konflikt mezi generacemi, ale mezi dvěma vizemi. Členové MB, kteří reprezentovali reformní proud, byli spíše političtí aktivisté, nikoli islámští učenci a chybělo jim náboženské vzdělání. Úsilí o reformu ze strany střední generace přineslo některé hmatatelné výsledky. Vliv reformního proudu lze vidět v prohlášení vydaném v roce 1994, ve kterém MB podpořilo stranický pluralismus, což je v rozporu s nepřátelským postojem al-Banná vůči politickým stranám. Ovšem podpora politického pluralismu byla podmíněna uznáním šarií jako nejvyšší autority. Bez ohledu na to lze prohlášení

³⁵ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 60, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

³⁶ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 37. XXI. století. ISBN

z roku 1994 považovat za pokus MB najít rovnováhu mezi stranickým pluralismem a zachováním islámského charakteru egyptské společnosti.³⁷

Nový postoj k ženám

Prohlášení z roku 1994 také ukázalo značný vývoj v pohledu na ženy. V prohlášení byla zdůrazněna klíčová role ženy při výchově dětí a vedení domácnosti, zároveň podporovalo jejich právo pracovat a podílet se na veřejných záležitostech. Dále se uvádí, že ženy mají právo volit a kandidovat v parlamentních volbách. Nakonec se stanovilo, že ženy mohou zastávat všechny volené funkce s výjimkou hlavy státu.³⁸

Prohlášení o demokracii

Druhé prohlášení bylo vydáno v roce 1995. V prohlášení byl definován postoj MB k nemuslimům, vztahu mezi náboženstvím a politikou nebo násilím a lidským právům. Prohlášení obsahovalo podporu plných občanských práv pro egyptské křesťany. Avšak ne všichni členové MB s tímto prohlášením souhlasili. Na těchto dvou prohlášení je vidět obrovská změna v ideologii a obrat k pragmatické politice, protože tyto prohlášení jsou namířeny zcela proti ideologii, kterou v 70. letech razil al-Tilmisání.³⁹

2.12. Další vlna represí

Rok 1992 je třeba považovat za zlomový co se týče vztahů mezi režimem a MB. Mubárak zpočátku volil liberálnější způsob interakce, ale postupem času začal vnímat politický vývoj MB jako riziko pro jeho režim. Začal být znepokojen politickými kroky a úspěchy v profesních sdruženích. MB bylo mezi Egyptány čím dál více populárnější. Když Mubárak začal považovat MB za politickou hrozbu,

³⁷ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 67, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

³⁸ EL-GHOBASHY, Mona. The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 2005, **37**(3), 381-383 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-east-studies/article/metamorphosis-of-the-egyptian-muslim-brothers/144AA0B05B728206A0A2BD9F371D473D>

³⁹ EL-GHOBASHY, Mona. The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 2005, **37**(3), 384-385 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-east-studies/article/metamorphosis-of-the-egyptian-muslim-brothers/144AA0B05B728206A0A2BD9F371D473D>

změnil počátkem 90. let svou politiku. Situace se ještě zhoršila poté, co se v roce 1995 nezdařil pokus o atentát na Mubáraka a MB bylo obviněno z napojení na radikální skupiny. To mělo za následek drastickou reakci režimu, zásah proti všem islamistickým organizacím včetně MB. Režim zahájil kampaň proti MB, v níž ho označil za ilegální organizaci, která se staví proti stávajícímu řádu a obvinil ho z poskytování materiální, logistické a morální podpory radikálních islamistických skupin. Navzdory represím a tvrdému zásahu v roce 1995 se MB podařilo překonat překážky a nadále se soustředit na prosazování svých myšlenek prostřednictvím politické angažovanosti.⁴⁰

2.13. Politická strana al-Wasat

Volby do parlamentu v roce 1995 se vyznačovaly nebývalou mírou vládních zásahů. Bezpečnostní složky zatklly přes tisíc islamistických pracovníků a sympatizantů s islamistickými kandidáty v celé zemi. MB navrhlo přibližně 150 kandidátů, ale získalo pouze jeden mandát, který byl následně napaden u soudu. Represe v polovině 90. let způsobily MB velké ztráty. Rozsudky vynesené ve vojenských procesech v roce 1995 přivedly za mříže některé z nejschopnějších a nejzkušenějších vůdců. Neustálé spory mezi reformistickým a tradicionalistickým proudem vedly členy střední generace k různému kroku. 10. ledna 1996 oznámili vůdci reformistického proudu v čele s Abúlem Madím své plány na vytvoření nové strany a předložili svůj návrh vládnímu výboru pro politické strany. Strana nesla název *al-Wasat* (Střed) a byla představena jako strana založená na islámské víře, která podporuje pluralismus a střídání moci. Strana *al-Wasat* navazovala na dřívější plány MB na založení strany.⁴¹

Většina zakladatelů strany byli členové MB, mezi zbylými členy bylo několik žen a křesťanů. Režim zpočátku považoval tuto iniciativu na založení strany jako trik a několik zakladatelů bylo zatčeno. Později se ukázalo, že zakladatelé strany

⁴⁰WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 78-79, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

⁴¹EL-GHOBASHY, Mona. The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 2005, **37**(3), 386-388 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-east-studies/article/metamorphosis-of-the-egyptian-muslim-brothers/144AA0B05B728206A0A2BD9F371D473D>

jednali na vlastní pěst, což potvrzuje negativní reakce nejvyššího vedení MB. Starší generace odůvodnila svůj negativní postoj tím, že nenastala vhodná chvíle pro založení strany.⁴² Padesát zakladatelů strany *al-Wasat* podalo vedení MB své výpovědi z MB. Výbor pro politické strany návrh o založení nové strany zamítl s odůvodněním, že strana nepřináší nic nového pro existující politické strany, a tudíž nesplňuje požadavky zákona o politických stranách z roku 1977. Jeden ze zakladatelů se nenechal odradit a předložil výboru novou přepracovanou stranickou platformu s názvem *Hizb al-Wasat al-Misri* (Egyptská strana středu), kde byly členové MB v menšině. Skupina také zahrnovala devatenáct žen a tři křesťany. Strana se měla vyznačovat občanským charakterem, neboť členství nemělo být nikomu odepřeno. Rovné občanství měli mít i nemuslimové. Strana zdůrazňovala sociální, politický i kulturní pluralismus. Výbor pro politické strany zamítl i druhou žádost. V následujících letech po aféře s *al-Wasat* pokračovala debata uvnitř MB o tom, jak se nejlépe zapojit do politického procesu, aniž by se hnutí zřeklo svých základních islámských principů.⁴³

⁴² BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 38. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁴³ PARGETER, Alison. *Muslim Brotherhood: From Opposition to Power* [online]. Saqi Books, 2013, 1. Conflicting Currents [cit. 2021-15-9]. ISBN 978-0863568596. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=nUUhBQAAQBAJ&pg=PT3&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

3. Muslimské bratrstvo v letech 2000-2005

MB vstoupilo do nového tisíciletí s cílem vyhnout se dalšímu konfliktu s režimem a bylo stále otevřenější spolupráci s celým spektrem opozice. Členové, kteří byli vězněni v 90. letech, byli propuštěni v roce 2000. V parlamentních volbách v roce 2000 získalo MB celkem 17 křesel a stalo se nejsilnější opoziční stranou v parlamentu. Obavy z represí nutilo MB k umírněným postojům vůči režimu.⁴⁴ Proto si vybíralo kandidáty, kteří měli lepší pozici pro vedení kampaně pod státní dohledem. Dále se MB vyhýbalo kontroverznímu sloganu „Islám je řešení“, který používalo v minulosti. Místo toho jejich transparenty hlásaly, že „Ústava je řešení“, čímž signalizovaly závazek k právnímu státu a zároveň vyzývali k uplatňování šaríí, neboť článek 2 eg. ústavy definoval zásady šaríí jako primární zdroj legislativy. Po volbách představitelé MB uvedli, že by jim mělo být umožněno založit stranu vzhledem k podpoře, které se těší mezi egyptskou veřejností. Zároveň však prohlásili, že v současné době nebudou podávat žádost, pokud si nebudou jisti, že jí vláda přijme. Zkrátka se MB poučilo z předchozích let a dali přednost veřejnému zájmu před zájmem vlastním.⁴⁵

MB se také distancovalo od voleb v právníckém syndikátu, což je ve výrazném kontrastu se stranickým zaměřením jeho dřívějších kampaní. V neposlední řadě reagovali zdrženlivě na regionální události, které vyvolaly v arabském světě vlnu negativních reakcí. MB se nezapojilo do masových protestů v souvislosti s palestinským povstáním proti izraelské okupaci, které přerostly v útoku proti režimu.⁴⁶

3.1. Události po 11. září

Po sérii teroristických útoků, které se uskutečnily 11. září 2001 ve Spojených státech amerických a provedla je militantní islamistické organizace al-Qáida, se pozornost celého světa ještě více upřela na islamistické organizace. Režimy po

⁴⁴ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 39. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁴⁵ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 70, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

⁴⁶ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 71, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

celém světě se snažily využít útoky z 11. září jako důkaz, že udělaly dobře, když tvrdě zasáhly proti svým islamistickým odpůrcům. Egyptský režim nebyl výjimkou. MB vzhledem ke své minulosti a snahou o vytvoření společnosti řízené právem šaríou muselo prokázat umírněný postoj k režimu. MB se distancovalo od al- Qáidy a dalších militantních islamistických skupin.⁴⁷

V roce 2002 a 2004 umřeli v pořadí pátý a šestý *muršidi* MB, takže se uvnitř organizace rozhořela žhavá debata o tom, který kandidát by měl obsadit místo nejvyššího vůdce. Pár dní po smrti Hudajbího byl zvolen Mohammed Mahdi Akef jako nový *muršid*. Akef si odseděl dvacet let ve vězení a ačkoli byl věkem i zkušenostmi spjat se starší generací MB, byl považován za osobnost flexibilnější než ostatní starší členové vedení.⁴⁸

V roce 2004 předložilo MB vlastní reformní iniciativu, v které se hlásilo k demokratické a ústavní parlamentní republice v rámci islámských zásad. Vyzvalo všechny politické strany, aby souhlasily s národní chartou, která by zaručovala základní svobody a neomezený přenos moci prostřednictvím svobodných voleb. MB požadovalo všeobecné volební právo, omezení délky prezidentského mandátu a právo mužů i žen zasedat v parlamentu. Dále chtělo zrušit výjimečný stav, propustit politické vězně a zakázat mučení. Reformní iniciativa měla sblížit demokratické principy s islámem. Klíčovým cílem zůstalo zavedení šaríi ústavní cestou. Opět ale nebylo vysvětleno, jak bude šaríia prakticky aplikována a jestli bude slučitelná s demokracií.⁴⁹

⁴⁷ PARGETER, Alison. *Muslim Brotherhood: From Opposition to Power* [online]. Saqi Books, 2013, 1. Conflicting Currents [cit. 2021-15-9]. ISBN 978-0863568596. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=nUUhBQAAQBAJ&pg=PT3&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

⁴⁸ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 39. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁴⁹ YACOUBIAN, Mona. *Promoting Middle East Democracy II: Arab Initiatives* [online]. United States Institute of Peace. Special report 136, 2005, s. 13 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/resources/sr136.pdf?utm_source=usip.org

4. Politický rozbor Muslimského Bratrstva mezi lety 2005-2011

4.1. Prezidentské volby 2005

Před prezidentskými a parlamentními volbami prezident Mubárák navrhl změnu článku 76 eg. ústavy, která umožnila konání prezidentské volby s více kandidáty a přímou volbu prezidenta občany. MB mělo námitky proti prezidentovu návrhu, jelikož omezoval možnost nezávislých a opozičních stran postavit prezidentské kandidáty. Konkrétně návrh vyžadoval, aby politické strany, které chtějí navrhnout kandidáta na prezidenta, měly alespoň 5 % křesel v horní i dolní komoře parlamentu. Tolik křesel neměla žádná opoziční strana již více než 15 let. Nezávislí kandidáti museli mít podporu 250 zvolených členů Lidového shromáždění, horní komory egyptského parlamentu a místních zastupitelstev.⁵⁰ Podle MB měl návrh upřednostnit Národní demokratickou stranu (NDP), která měla většinu křesel v Lidovém shromáždění. NDP využila svou většinu k přijetí původního prezidentova návrhu navzdory odporu MB. Kontrolu voleb prováděli soudci, kteří nepokryli všechny volební místnosti, tudíž nebyla zajištěna úplná kontrola voleb. Navíc bylo umožněno příznivcům NDP hlasovat vícekrát v několika volebních místnostech bez registračních průkazů. Prezidentské volby se konaly dne 7. září 2005 a Mubárák zvítězil se ziskem 88,6 % hlasů. Přestože výsledky prezidentských voleb byly známy předem a navzdory mnoha nesrovnalostem, které se v nich vyskytly, staly se prezidentské volby důležitým krokem v politické změně Egypta, neboť přispěly k oživení politické debaty ve veřejném prostoru. Během voleb MB nevzneslo námitky proti průběhu voleb a nevyjádřilo se ve prospěch žádného z kandidátů. Prezidentské volby měly navíc přímý vliv na parlamentní volby v roce 2005, neboť oživily politickou účast a diskusi.⁵¹

4.2. Parlamentní volby 2005

MB je v Egyptě formálně zakázáno od roku 1954, ale ve skutečnosti mu egyptská vláda od 70. let 20. století umožňovala působit v omezených mezích a

⁵⁰ HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 3-4 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁵¹ NOHA, Antar. The Muslim Brotherhood's Success in the Legislative Elections in Egypt 2005: Reasons and Implications. *Euromesco paper* [online]. october 2005, 10-11 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.euromesco.net/publication/the-muslim-brotherhoods-success-in-the-legislative-elections-in-egypt-2005-reasons-and-implications/>

držela ho pod kontrolou častým zatýkáním a represemi. Otevřenější politická atmosféra v roce 2005, způsobená domácím i mezinárodním tlakem, vedla vládu k tomu, že MB poskytla prostor pro vedení kampaně před letošním parlamentním hlasováním. Ačkoli 161 kandidátů této skupiny oficiálně kandidovalo jako nezávislí, jejich příslušnost k MB se nijak neutajovala.⁵²

Parlamentní volby následovaly po prezidentských volbách a konaly se v listopadu a prosinci 2005. Volby byly rozděleny do třech kol. MB tentokrát nevytvořilo volební koalici se sekulárními opozičními stranami, místo toho vedlo vlastní kandidátní listinu. Kandidáti pořádali mítinky, vyvěšovali plakáty s názvem MB a používali jeho starý slogan "Islám je řešení". Apel na náboženství byl cenným trumfem, členové MB prohlašovali: „Nejde nám o pozice, moc ani o peníze, ale jde o islám a Boha“. Do voleb bylo vysláno 161 kandidátů MB, což je více než dvojnásobek počtu kandidátů, které postavilo v roce 2000. Zároveň vedení oznámilo, že se nebude ucházet o více než třetinu křesel, aby nezpochybnilo dvoutřetinovou většinu NDP. Podle nového zákona, který nařizoval plný soudní dohled nad volbami, proběhlo zpočátku hlasování s minimem vládních zásahů, ale brzký zisk MB vyvolal dramatický nárůst obtěžování a zastrašování zástupců MB ve druhém a třetím kole. V některých okresech se vláda snažila zabránit vítězství MB v posledním kole voleb zatýkáním jeho členů a bezpečnostní složky blokovaly vstup do volebních místností.⁵³ Celkem došlo k 2 271 zatčením, 819 zraněním a 14 úmrtím. Navzdory agresivní taktice režimu v posledních dvou kolech voleb získalo MB celkem 88 ze 444 křesel, téměř desetkrát více než všechny legální opoziční strany v zemi dohromady. MB mohlo získat ještě více hlasů, kdyby nedošlo k oficiálním manipulacím a zastrašováním. V přímých soubojích mezi kandidáty MB a NDP zvítězilo MB ve dvou třetinách případů. Výsledky v parlamentních volbách šokovaly představitele režimu. Ihned po volbách zahájil režim novou kampaň proti MB. Represe nevedly k radikalizaci, ale

⁵² OTTERMAN, Sharon. Muslim Brotherhood and Egypt's Parliamentary Elections. *Council on Foreign Relations* [online]. 2005, December 1 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z:

<https://www.cfr.org/background/muslim-brotherhood-and-egypts-parliamentary-elections>

⁵³ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 117-119, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

k útlumu, stejně jako odložení jakékoli normalizace vztahů organizace se státem a dalšími společenskými silami.⁵⁴

Výsledky parlamentních voleb⁵⁵

2005 lidové shromáždění	Počet získaných křesel
Národní demokratická strana (NDP)	324 křesel
Muslimské Bratrstvo (MB)	88 křesel
Opozice	12 křesel
Nezávislí	8 křesel
Dosud neobsazená křesla	12 křesel
Dosazení kandidáti	10 křesel
Celkem	454

Navzdory opatřením ze strany režimu získalo MB 88 křesel. Nutno podotknout, že voleb se zúčastnilo pouze 26 % oprávněných voličů, 74 % Egypťanů nevolilo. Výsledek ukázal organizační sílu a popularitu MB, ačkoli demokratický aktivista Saad Eddin Ibrahim upozornil, že tento vzestup MB je částečně dán velmi nízkou účastí.⁵⁶

4.3. Předvolební program 2005

MB bylo opakovaně obviňováno ostatními stranami a režimem z toho, že používá náboženská hesla, ale neprezentuje žádný konkrétní politický program. Ve snaze vyvrátit pochybnosti o svých politických cílech vypracovalo politický program. Cílem programu bylo dosáhnout reforem, změn a uplatnění šarií. Samotný program je rozdělen do tří oblastí: obnova, rozvoj a reforma. Celý

⁵⁴HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 3-4 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁵⁵2005 Parliamentary election assessment in Egypt. *International Republican Institute* [online]. [cit. 2021-9-12]. Dostupné z: https://www.iri.org/wp-content/uploads/legacy/iri.org/fields/field_files_attached/resource/egypts_2005_parliamentary_elctions_assessment_report.pdf

⁵⁶KAYE, Dalia Dassa, Audra K., Frederic GRANT a Audra K. STAHL. *More Freedom, Less Terror?: Liberalization and Political Violence in the Arab World* [online]. RAND Corporation, 2008 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-0-8330-4645-1. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg772rc.10>

program jsem převzal z publikace „The Muslim Brotherhood's succes in the legislative elections in Egypt 2005“ od autora Noha Antara.

MB považuje reformu jednotlivce za předpoklad morální politiky a omezení korupce. Hnutí podporuje svobodný výběr náboženství, protože svoboda je základem civilizované společnosti, která nabízí spravedlnost a rovnost bez diskriminace. Podle MB není šaría v rozporu s demokracií, ale sdílí její nejdůležitější rysy jako je dělba moci, stranický pluralismus a také střídání moci. Navzdory několika zmínek nemělo uplatňování šaría svojí samostatnou kapitolu, která by se zabývala otázkami jejího skutečného uplatňování.

První část se zabývá vizí MB v oblastech svobody, lidských práv, hodnot, kultury, médií, mládeže, žen a dětí. MB přiznává žalostný stav lidských práv a svobod v muslimském světě. Proto chce vybudovat hodnotný systém, který by se vyznačoval spravedlností bez diskriminace. V otázce ohledně žen se MB nezmiňuje o postoji k tomu, zda by žena měla mít právo být hlavou státu, ačkoli to MB v reformní iniciativě z roku 2004 vyloučilo. Hnutí však umožňuje ženám vykonávat ostatní politických funkce. Pokud jde o média, MB navrhuje zrušení ministerstva informací, místo toho by státní organizace byla zodpovědná za monitorování všech soukromých mediálních institucí.

Druhá část se věnuje rozvoji zemědělství, průmyslu, urbanizace, vzdělávání, vědeckého výzkumu, zdraví a životního prostředí. Cílem je dosažení makroekonomických cílů jako maximalizace hrubého národního produktu nebo snížení inflace a nezaměstnanosti, ale neuvádí žádný konkrétní plány k dosažení těchto cílů. V programu se nově objevuje pojem „občanská společnost“. Všechny členy svobodné občanské společnosti považuje MB za potenciálního strategického partnera státu při realizaci komplexního rozvoje. Značná část programu je zaměřena na vzdělávání a vědecký výzkum. Nicméně obsah této části je podobný tomu, co je zmiňováno v programech jiných politických stran. Jediné, co se v části vzdělávání odlišuje od ostatních stran, je „arabizace“ vědy a vzdělávání.

Třetí a zároveň poslední část zahrnuje návrhy reforem v politické, hospodářské a sociální oblasti. Podle MB Egypt trpí absencí demokracie,

vzrůstající korupcí, zákony omezujícími svobody a lidská práva a nárůstem počtu politických vězňů a mučení. MB proto navrhuje vypracovat zákon, který by umožnil odvolání ministrů v průběhu jejich mandátů v souladu s ústavou, minimalizovat počet ministerstev sloučením nebo zrušením úřadů a poskytnout místním radám větší finanční a správní autonomii. Pokud jde o zahraniční politiku, MB podporuje národní odpor v arabských zemích a zaujímá postoj proti normalizaci vztahů s Izraelem. Dále vyzývá k pořádání každoroční konference všech politických sil a stran, kde by se řešila zahraniční politika. Pokud jde o sociální reformy, hnutí vyzývá ke sjednocení systémů sociálního zabezpečení pod jeden zákon a ke zlepšení situace jednotlivce, rodiny a společnosti.⁵⁷

4.4. Analýza úspěchu v parlamentních volbách

Příčin úspěchu MB v parlamentních volbách je mnoho. Pokusím se uvést alespoň některé z nich. První a zcela logickou příčinou jsou prezidentské volby. Před volbami se konalo mnoho demonstrací, které pořádalo protestní hnutí *Kifája*, označované jako Egyptské hnutí za změnu. Toto hnutí odmítalo politický systém a volalo po komplexní reformě. Demonstrací se později účastnilo i MB, které si tímto krokem mohlo zajistit plusové hlasy občanů. Dalším faktorem může být neaktivita ze strany MB v prezidentských volbách. MB zcela ignorovalo prezidentské klání a svou pozornost směřovalo na volby do parlamentu. Tudíž mohlo mít více času na přípravu kampaně. Důkazem, že se MB na volby připravovalo už dříve, je reformní iniciativa z roku 2004 a předvolební program z roku 2005 ji v podstatě kopíruje. Podle mého názoru se nejedná o klíčový faktor úspěchu ve volbách, ale výsledek to z části ovlivnit mohlo.⁵⁸

Druhou příčinou je samotné MB, které už od počátku hnutí budovalo společenskou základnu, o které jsem psal v první kapitole. V prvních letech své existence MB působilo v kavárnách a objíždělo venkov, kde kázalo v mešitách. Dále budovalo sociální infrastrukturu jako školy nebo nemocnice a zaměřilo se na

⁵⁷ NOHA, Antar. The Muslim Brotherhood's Success in the Legislative Elections in Egypt 2005: Reasons and Implications. *Euromesco paper* [online]. october 2005, 18-19 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.euromesco.net/publication/the-muslim-brotherhoods-success-in-the-legislative-elections-in-egypt-2005-reasons-and-implications>

⁵⁸ International Crisis Group. *Crisis Group Middle East Reports* [online]. International Crisis Group (Crisis Group), 2008, (76), 3-5 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/57508>

vzdělání nové generace muslimů. Těmito kroky si MB vybuďovalo širokou společenskou základnu, kterou bylo schopno politicky mobilizovat. Mnozí kandidáti si získali důvěru a respekt díky každodennímu kontaktu s lidmi. Ve společnosti, v níž 40 % obyvatel žije pod hranicí chudoby a míra politické participace je pouze 25%, se poskytování služeb v odvětvích jako vzdělávání a zdravotnictví ukázalo jako nejrychlejší a nejefektivnější způsob, jak získat nové příznivce. MB prostřednictvím svých sdružení spravovalo desítky nemocnic, ošetřoven, sirotčinců, škol a sociálních center.⁵⁹

Poslední příčinou je bezesporu náboženství. Islám je nejrozšířenější náboženství v Egyptě a MB využívalo náboženskou sféru jako místo pro politickou mobilizaci. Podpora islámu v Egyptě postupně vzrůstá od 70. let a tuto skutečnost dokládá statistika prodaných knih, jelikož většina prodaných knih je náboženských. MB si získalo důvěru lidí jako hnutí reprezentující islámskou identitu. Osoby spojené s MB, členové a sympatizanti často považovaly za náboženskou povinnost volit kandidáta hnutí. Navzdory pochybnostem, které slogan „Islám je řešení“ u mnohých vyvolával, ho MB nadále používalo, protože se chtělo zaměřit na náboženství jako rozhodující faktor pro hlasování.⁶⁰

4.5. Činnost v parlamentu

MB nebylo v parlamentu úplným nováčkem. Poprvé se v parlamentu objevilo v roce 1984 v koalici se stranou *Wafd*, avšak nyní vystupovalo samostatně a získalo druhý největší počet hlasů. Poslanci MB již v minulém parlamentním období navrhovali zákaz alkoholu v Egyptě nebo zákaz umění, které zjevně odkazuje na sexualitu. Blok MB také navrhl zákon, jehož cílem bylo zpřísnit trestní zákoník, především články, které se týkaly cizoložství, konzumaci a prodej alkoholu a hazardu. Navrhované změny, které ovšem nebyly schváleny,

⁵⁹ HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 15-18 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁶⁰ BLAYDES, Lisa. *Elections and Distributive Politics in Mubarak's Egypt* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s.154 [cit. 2022-01-14]. ISBN 9780511976469

by pro některé pachatele těchto činů znamenaly peněžité pokuty, tresty odnětí svobody, a dokonce i bičování.⁶¹

Během posledního desetiletí Mubárakovy vlády bylo MB nejaktivnější silou v parlamentu. Pravidelná účast jeho poslanců na zasedáních parlamentních výborů a valných hromad nutila členy NDP k tomu, aby se dostavily v hojném počtu, protože by je mohlo MB v jejich nepřítomnosti přehlasovat. NDP muselo mít v parlamentu pokaždé 100 poslanců, aby si udrželo většinu.⁶²

Od roku 2005 se MB v parlamentu snažilo konfrontovat členy NDP. Možnost MB iniciovat zákony byla samozřejmě blokována velkou většinou NDP v parlamentu. Kromě toho NDP bránila poslancům MB zaujmout vedoucí pozice v parlamentních výborech. Akram Asha'ar byl jediným poslancem MB, kterému se podařilo překonat manipulace NDP s cílem ovlivnit hlasování a získat předsednictví ve zdravotním výboru. Poté se snažil návrhy vlády ignorovat nebo se zasedání jednoduše neúčastnil. MB opakovaně pořádalo tiskové konference, které vysílala televize, aby vyjádřilo připomínky k vládě. Na tiskových konferencích se MB dále věnovalo široké škále celostátních otázek, včetně ptačí chřipky, nedostatku bytů nebo náboženství. Dále se hnutí snažilo přezkoumávat všechny mezinárodní a regionální dohody, které byly podepsány v Egyptě. MB svými pozměňovacími návrhy odmítlo Arabskou dohodu o boji proti terorismu s tím, že podle Amnesty International je dohoda v rozporu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. V jiné mezinárodní dohodě odhalilo jazykovou chybu, která způsobila ztrátu egyptských artefaktů a donutilo ministerstvo zahraničí přiznat chybu a omluvit se. Dále poslanci MB předložili návrh zákona, který zakazoval zesměšňování proroka Mohameda a islámu. V prvních měsících svého funkčního období se tak MB velmi aktivně podílelo na řešení vnitropolitických i zahraničních otázek. Na jaře 2006 začala vláda, vyčerpána aktivitou MB v parlamentu, přemýšlet o prostředcích, jak vliv MB na rozhodování omezit, ať už právní cestou, nebo silou. Poslanci NDP schválili návrh zákona, který odkládá komunální volby,

⁶¹ HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 25 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁶² WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, s. 132, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

jež se měly konat za dva roky. Jediným motivem vlády bylo vyhnout se další porážce ve volbách.⁶³

4.6. Nová kampaň proti Muslimskému bratrstvu

Od parlamentních voleb přijala egyptská vláda řadu opatření, jejichž cílem bylo odepřít MB jakoukoli politickou roli. Tato opatření zahrnovala rozsáhlé a trvalé zatýkání, které bylo zaměřeno na vrcholné představitele MB, použití vojenských soudů, zásah proti finanční infrastruktuře MB a ústavní změny přijaté v březnu 2007, jejichž cílem bylo oslabit volební činnost MB.⁶⁴

Strategie režimu na potlačení MB zahrnovala širokou škálu koordinovaných politických a bezpečnostních opatření, včetně nepřetržité kampaně v médiích, kde byla označována jako nelegální organizace, která se snaží podkopat veřejný pořádek v zemi. MB však na represe reagovalo s pozoruhodnou mírou zdrženlivosti. Mírná reakce MB na opatření proti němu byla také přímým důsledkem jeho strategické volby jít na počátku 70. let nenásilnou cestou. Vedení hnutí sdělilo, že ve své dlouhé historii zažilo horší represe a přežilo díky trpělivosti a vytrvalosti. Režim chtěl pomocí represí MB vyprovokovat, aby opustilo své mírové metody, ale MB jen málokdy mobilizovalo do ulic velké množství příznivců. Jedinou výjimkou byly demonstrace, které zorganizovalo na protest proti Izraelskému vpádu do Gazy v lednu 2009, které vedly k 1 200 zatčením.⁶⁵

Podle organizace Human Rights Watch bylo od března do prosince 2006 zadrženo více než 1000 islamistů, mnoho z nich během protestů souvisejících s výjimečnými zákony. V průběhu roku 2007 zatýkání pokračovalo. Začátkem května 2007, před volbami do horní komory egyptského parlamentu, zbavila dolní komora dva členy MB poslanecké imunity, aby mohli být zatčeni. Samotné volby se zvrhly v násilnosti, při střetech mezi příznivci vládnoucí strany a opozice byl

⁶³ NOHA, Antar. The Muslim Brotherhood's Success in the Legislative Elections in Egypt 2005: Reasons and Implications. *Euromesco paper* [online]. October 2005, 22-23 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.euromesco.net/publication/the-muslim-brotherhoods-success-in-the-legislative-elections-in-egypt-2005-reasons-and-implications>

⁶⁴ ALTMAN, Israel Elad. *The Crisis of the Arab Brotherhood* [online]. November 29, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.hudson.org/research/9857-the-crisis-of-the-arab-brotherhood>

⁶⁵ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 124 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

zabit jeden člověk. Před komunálními volbami v dubnu 2008 bylo zatčeno více než 800 kandidátů MB. Kromě toho bylo povoleno zaregistrovat pouze 498 kandidátů, což přimělo MB k tomu, aby se z voleb úplně stáhlo. Koncem dubna 2006 režim prosadil v parlamentu prodloužení výjimečného stavu o dva roky, který je platný od roku 1981 a dává režimu pravomoci zadržovat podezřelé bez obvinění, soudit civilisty před vojenskými soudy nebo zakazovat veřejné shromažďování. V roce 2007 bylo přijato 34 ústavních dodatků. Prezident Mubárak prohlásil, že to je důležitý krok k demokratizaci.⁶⁶

4.7. Ústavní dodatky

MB vytrvale nesouhlasilo s ústavními dodatky, které byly navrženy prezidentem a následně schválené parlamentem. Opoziční poslanci, kteří tvořili asi 20 % parlamentu, bojkotovali hlasování. V reakci na kritiku se vedení rozhodlo vyhlásit referendum. Největší kritiku ze strany MB vyvolal ústavní dodatek k článku 5, který znemožňoval MB založit politickou stranu. Článek zakazoval vznik politické strany na náboženském základě, ale také jakoukoliv politickou činnost hnutí. MB se zaměřilo především na následující dodatky, které považovalo jako omezování politických svobod a bránění ve své politické aktivitě.⁶⁷

- Změna článku 5 eg. ústavy, zakazující nábožensky založené politické strany a aktivity, které zjevně bránily transformaci MB v politickou stranu. MB považovalo zákaz za zcela neslučitelný s článkem 2 eg. ústavy, který stanovil, že islám je v Egyptě státním náboženstvím a šaría hlavním zdrojem legislativy.
- Změna článku 88 eg. ústavy, která omezila soudní dohled nad volbami vytvořením zvláštních dohledových výborů složených ze soudců i bývalých vládních úředníků. MB prohlásilo, že nový systém by zvýšil možnosti falšování a manipulace s volbami.

⁶⁶ KAYE, Dalia Dassa, Audra K., Frederic GRANT a Audra K. STAHL. *More Freedom, Less Terror?: Liberalization and Political Violence in the Arab World* [online]. RAND Corporation, 2008 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-0-8330-4645-1. Dostupné z:

<https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg772rc.10>

⁶⁷ BROWN, Nathan J. a Michele DUNNE. EGYPT'S CONTROVERSIAL CONSTITUTIONAL AMENDMENTS: A Textual Analysis. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2007, March 23, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z:

https://carnegieendowment.org/files/egypt_constitution_webcommentary01.pdf

- Změna článku 179 eg. ústavy, která by umožnila přijetí zákona o terorismu. Změna by omezovala politická a občanská práva pomocí cenzury médií, zatýkáním novinářů a kontrolou činností politických stran. MB se připojilo k dalším kritikům z řad opozice a obvinilo režim z toho, že zákon o terorismu umožní nahradit dlouhodobý výjimečný stav novým souborem trvalých právních nástrojů určených k omezení politického života.⁶⁸

4.8. Následky ústavních dodatků

MB byla jediná opoziční síla s masovou podporou obyvatelstva, ale nebylo schopné postavit se proti režimu a prosadit skutečnou politickou změnu. Vzhledem k tomu, že bylo podrobena pronásledováním, zatýkáním vedení a konfiskací finančních prostředků, zachovávalo si opatrný a nekonfliktní přístup vůči režimu. MB se obávalo, že bude z politického života zcela vyřazeno, proto se zdráhalo podnikat jakékoli kroky proti režimu a uzavírat spojení s jinými opozičními aktéry. Hluboké ideologické rozdíly mezi MB a dalšími opozičními skupinami bránily vzniku jednotné a organizované politické opozice vůči režimu.⁶⁹

MB odmítalo oddělování náboženské a politické sféry, zavázalo se uplatňovat šariu ve všech oblastech života. Jeho cílem byla islamizace společnosti zdola nahoru. Podle tohoto plánu by bylo schopno převzít moc až ve fázi, kdy si získá mysl a srdce většiny. V této fázi by byly podniknuty všechny nezbytné kroky k přípravě celé společnosti na přijetí islámského řádu. Reakce na omezení jeho činnosti ze strany Mubárakova režimu zřejmě odráží postoj MB, že půda ještě není dostatečně připravena na to, aby mohlo převzít moc. Přetrvávalo však podezření, že by se hnutí po získání moci vrátilo ke svým dřívějším radikálním myšlenkám, jakmile by získalo moc demokratickými prostředky. Někteří islamisté tvrdili, že cílem MB je vytvoření islámského státu a zavedení práva šaría, proto se vedení

⁶⁸ BROWN, Nathan J. a Michele DUNNE. EGYPT'S CONTROVERSIAL CONSTITUTIONAL AMENDMENTS: A Textual Analysis. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2007, March 23, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z:

https://carnegieendowment.org/files/egypt_constitution_webcommentary01.pdf

⁶⁹ PACIELLO, Maria Cristina. The Challenges of State Sustainability in the Mediterranean: 3. Egypt: Changes and Challenges of Political Transition. *Istituto Affari* [online]. Jan. 1, 2011 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09864.8>

MB rozhodlo zpracovat stranickou platformu, kde na všechny nejasné otázky odpověděli.⁷⁰

4.9. Návrh stranické platformy z roku 2007

Počátkem roku 2007 se MB začalo soustředit na svou budoucí politickou stranu a její program. Tento návrh navazuje na stranickou platformu z roku 2004 a také na předvolební program. Návrh stranické platformy je důležitým dokumentem, který vypovídá o smýšlení hnutí a o jeho postojích v mnoha kritických oblastech egyptského společenského a politického života. Je důležité poznamenat, že tento dokument byl pouze návrhem a nebyl nikdy dokončen. MB tento návrh nepředložilo vládě, protože předem vědělo, že bude odmítnut. Dokument o 128 stránkách byl nejprve rozeslán jen vybrané skupině novinářů, ale došlo k jeho úniku, proto byl později zveřejněn na webových stránkách MB. Stranická platforma byla schválena bez vědomí reformistů, kteří s ní posléze nesouhlasili a považovali ji za netolerantní. Kritická reakce reformistických vůdců na návrh platformy odhalila, že v rámci hnutí existují hluboké názorové rozdíly na to, jak by měla být definována a převedena do praxe šaría, a také na občanská práva žen a nemuslimů. Nová platforma byla kritizována i v médiích a ze strany režimu.⁷¹

4.10. Šaría

Konzervativní křídlo MB navrhlo novou stranickou platformu, která obsahovala prvky islamizace společnosti. Hlavním tématem se opět stala aplikace šaría jako primární zdroj práva. Dále platforma podporovala lidovou suverenitu a zároveň vyzvala ke zřízení rady náboženských učenců, která by prověřovala návrhy zákonů z hlediska jejich souladu se zásadami šaría. MB si tímto krokem odcizilo mnoho příznivců a bylo nařčeno z toho, že upřednostňuje vládu náboženských učenců. Dokonce i intelektuálové, kteří vyzývali k přijetí MB jako oficiálního politického aktéra, prohlášení kritizovali a považovali ho za podporu

⁷⁰ ALTMAN, Israel Elad. *The Crisis of the Arab Brotherhood* [online]. November 29, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.hudson.org/research/9857-the-crisis-of-the-arab-brotherhood>

⁷¹ International Crisis Group. *Crisis Group Middle East Reports* [online]. International Crisis Group (Crisis Group), 2008, (76), 3-5 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/57508>

teokracie. Vedoucí představitelé MB naznačili, že pokud vypracují konečný návrh, toto ustanovení z něj vynechají.⁷²

4.11. Ženy a nemuslimové

Další bod stranické platformy se věnoval ženám a nemuslimům. MB vyjádřilo jasný postoj, že ženy a nemuslimové by měli být vyloučeni z vedoucích pozic, ačkoli podporovali stát založený na principu občanství, kde by všichni občané měli stejná práva a povinnosti. Vyloučení žen a nemuslimů z vedoucích pozic bylo pro některé členy MB jasně stanové pravidlo podle šaríí, které by se nemělo porušovat. Tato myšlenka je spjatá s tradičním islámským a politickým myšlením, které zastávalo názor, že vládce musí být muž muslimského vyznání.⁷³ V návrhu se dále uvádí, že stát je odpovědný za ochranu a obranu islámu, a proto hlavou státu musí být muslim. Je tomu tak i proto, že rozhodnutí o válečných záležitostech jsou rozhodnutími podle šaríí, která vyžadují, aby ten, kdo je učiní, byl muslim. Našlo se i pár členů MB, kteří s tímto názorem absolutně nesouhlasili. Celou záležitost považovali za politicky škodlivou směrem k hnutí a tvrdili, že na pohlaví a vyznání nezáleží. Dále tvrdili, že ústavní zákaz nemuslimům zastávat vedoucí pozice nepřináší mnoho výhod. Argumentovali tím, že v hluboce nábožensky založené společnosti s drtivou většinou muslimů je nepravděpodobné, že by byl nemuslim vůbec zvolen. Představitelé konzervativního křídla trvali na tom, že jejich postoj k ženám a nemuslimům je definitivní, ale naznačovali, že vyloučení nemusí být převedeno do zákona.⁷⁴

4.12. Ekonomika

Vzhledem k nízké životní úrovni v Egyptě a odhodlání MB prezentovat se jako seriózní hnutí s politickou vizí, si jeho představitelé uvědomili, že se budou muset pokusit vypořádat s ekonomickými problémy země, aby se ubránili kritice, že se hnutí zaměřuje jen na okrajové záležitosti. Vedoucí představitelé MB se

⁷² HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 9-11 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁷³ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 40. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁷⁴ ALTMAN, Israel Elad. *The Crisis of the Arab Brotherhood* [online]. November 29, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.hudson.org/research/9857-the-crisis-of-the-arab-brotherhood>

snažili prokázat schopnost vypracovat komplexní a podrobné návrhy reform, ale zjistili, že řešit ekonomické otázky bude složitější, než se na první pohled zdálo. MB bylo silně oddáno vizi spravedlivé společnosti, řízené v souladu s islámskými principy, včetně ochrany chudých a slabých. Závazky MB vůči islámským zákonům a konzervativním společenským hodnotám ovlivňovaly jeho názory na celou řadu otázek, od bankovníctví a finance až po cestovní ruch. Co se týče bankovníctví, MB navrhovalo založit islámské banky, které by fungovaly díky almužnám. Egypťští muslimové by odváděli daně těmto bankám, které by je poté rozdělovaly mezi chudé domácnosti a nezaměstnané občany. Tímto způsobem chtělo MB vyřešit světovou finanční krizi. Návrh byl později v parlamentu zamítnut.⁷⁵

4.13. Moderní Muslimské bratrstvo

Před egyptskou revolucí se objevila nová generace MB. Tito členové byli technicky zdatní a komunikovali se svými příznivci přes internet. Už v roce 1997 byly založeny webové stránky islamonline.net v arabštině, které se staly ideologickou základnou pro veškeré aktivity MB. V roce 2005 se na internetu objevila nová webová stránka ikhwanweb.com, která se brzy stala prostředkem komunikace pro MB v Evropě i Severní Americe. Dokonce i konzervativní křídlo MB začalo oceňovat práci na sociálních sítích. V první dekádě 21. století začalo MB pronikat i do zemí, kde byla jeho činnost zakázána. Posluchače si MB zajišťovalo pomocí webových stránek a sociálních médií jako je Facebook nebo Youtube. V roce 2009 byl založen twitterový účet a začalo ho sledovat stovky tisíc příznivců po celém světě. Všechny pobočky MB měly své vlastní webové stránky.⁷⁶

4.14. Interní volby

Jako technicky nelegální organizace, která podléhá neustálému vládnímu sledování a kontrole, se MB pochopitelně zdráhalo sdílet informace o svých vnitřních operacích. Kvůli stále trvajícím represím ze strany režimu se nemohly konat interní volby do vedoucího úřadu tzv. rady šúry. Vedoucí úřad se skládal

⁷⁵ HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 11-12 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

⁷⁶ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 40. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

z přibližně 105 členů, z nichž 90 členů bylo zvoleno jako zástupci regionálních poboček a až 15 dalších členů bylo jmenováno poradním úřadem na základě jejich zvláštní technické kvalifikace a odbornosti. Poslední interní volby se konaly v roce 1995, což byla už dlouhá doba, tudíž se nové volby uskutečnily v roce 2009 v utajení. Volby ovládli představitelé konzervativního proudu a uvnitř hnutí se začalo spekulovat ohledně pravosti hlasování. V srpnu 2009 dosavadní *muršid* Akif oznámil, že po vypršení svého mandátu v lednu 2010 odstoupí z funkce nejvyššího vůdce. Bylo to poprvé v historii hnutí, kdy *muršid* nezůstal ve funkci až do své smrti. MB uspořádalo v lednu 2010 volby s cílem vybrat nového vůdce. Vítězství Muhammada Badího, sedmašedesátiletého profesora veterinární medicíny, který strávil devět let ve vězení, ještě více upevnilo pozici konzervativního křídla ve vedení hnutí. Ve svých prvních prohlášení do médií Badí prohlásil, že MB nebylo nikdy protivníkem režimu a zdůraznil jeho závazek k postupným reformám. Když prezident Mubárak v březnu 2010 odcestoval na léčení do Německa, Badí a další představitelé MB mu pomocí médií popřáli brzké uzdravení. Tohle prohlášení vyvolalo hněv některých reformistů.⁷⁷

4.15. Parlamentní volby 2010

MB vstupovalo do parlamentních voleb s tím, že ztratí mnoho z 88 křesel, která získalo v roce 2005. Postavilo 135 kandidátů, ale ministerstvo vnitra některé kandidáty diskvalifikovalo, takže jich zbylo jen něco málo přes 100. Volby proběhly v listopadu a prosinci 2010 ve dvou kolech. Vládní zásahy do volebního procesu byly ještě agresivnější, než se předpokládalo. MB oznámilo, že bylo zatčeno více než 1 200 jeho členů a příznivců. První kolo hlasování ukázalo, že NDP získala 208 z 221 křesel a MB nezískalo žádné. Na protest proti podvodům a falšování hlasů se z voleb úplně stáhlo. Nakonec NDP získala 420 křesel, tedy 83 % z celkového počtu. MB nemělo žádné zastoupení v parlamentu⁷⁸

⁷⁷ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 130-132 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

⁷⁸ DUNNE, Michele a Amr HAMZAWY. From Too Much Egyptian Opposition to Too Little—and Legal Worries Besides. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. december 13, 2010 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2010/12/13/from-too-much-egyptian-opposition-to-too-little-and-legal-worries-besides/2ynu>

5. Arabské jaro

Série protivládních protestů, které zásadně ovlivnily Blízký východ, začaly dne 17. prosince 2010 v Tunisku. Zde se před úřadem tuniské vlády upálil mladý muž jménem Mohammed Bouazizi na protest proti zneužívání a zkorumpovanosti policie. Jeho smrt způsobila rozsáhlé celostátní protesty, na konci kterých 14. ledna 2011 tuniský prezident rozpustil vládu a utekl do Saúdské Arábie. Krátce na to se protesty rozšířily do dalších arabských zemí, především do Egypta, Alžírska, Jemenu, Jordánska, Bahrajnu, Sýrie a Libyi. V některých státech protesty vedly ke změně režimu, reformám nebo dokonce k občanské válce. Při protestech se hojně využívaly moderní technologie, zejména sociální sítě Facebook a Twitter, pomocí kterých si demonstranti předávali informace a svolávali protesty. V další kapitole se zaměřím na Arabské jaro v Egyptě a především na MB, které v těchto událostech sehrálo významnou roli.⁷⁹

5.1. Arabské jaro v Egyptě

Z Tuniska se protesty přesunuly i do Egypta. První demonstrace se konala dne 25. ledna 2011. Toho dne vyšly do ulic Káhiry statisíce převážně mladých Egyptanů, aby vyjádřily odpor ke zdejšímu politickému systému. Rychlost a spontánnost mobilizace zajistilo efektivní využití nejnovějších komunikačních technologií: Facebooku a Twitteru. Egypt představoval systém tzv. „řízené demokracie“, který ve srovnání s jinými autoritářskými režimy v arabské oblasti vykazoval alespoň některé známky politického liberalismu. Mubárak abdikoval dne 11. února, necelé tři týdny od začátku. Ovšem den předtím měl projev, ve kterém vyzval společnost k zodpovědnosti a odchod z funkce odmítl. To bylo způsobeno tím, že on a jeho synové potřebovali čas na převedení všech funkčních kont do spolehlivých bankovních domů. Mubárak zpočátku myslel, že protesty potlačí stejným způsobem jako v minulosti. Nasadil proti nim své rozsáhlé bezpečnostní složky, ale místo toho, aby bezpečnostní zásahy protestující odradily, zvýšily jejich odpor. Postupem času z ulic zmizela komanda tajné policie, těžkooděnců a provokatérů a na jejich místo nastoupila lidová armáda, která se

⁷⁹ LYNCH, Marc. *The Arab Uprising: The Unfinished Revolutions of the New Middle East* [online]. PublicAffairs, 2013, s. 12-15 [cit. 2022-01-28]. ISBN 9781610392983. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=MqA5DgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

postavila na stranu revoluce. Armáda tímto krokem chtěla zabránit zvolení Mubárakova syna do prezidentské funkce, jelikož to byl civilista bez vojenských zkušeností. V rukou demonstrantů se čas od času objevovaly i koptské kříže a transparenty. Ačkoli bylo povstání v Egyptě označováno jako revoluce, nevedlo k odstranění autoritářského státu. Místo toho Nejvyšší rada ozbrojených sil (SCAF) převzala kontrolu nad záležitostmi země a přisoudila si úkol dohlížet na přechod k novému politickému uspořádání. Moc tak byla v rukou instituce, která byla dříve spojencem Mubárakova režimu. Dne 6. února se konal organizovaný „Den bratrství“, kdy demonstrující muslimové a křesťané dávali najevo, že jsou všichni především Egypťané a že jim jde o stejnou věc. Osmnáct dní protestů si vyžádalo odhadem 846 mrtvých a více než 6 000 zraněných.⁸⁰

Jsou dva důvody, proč byly protesty tak úspěšné. Prvním byl rozsah mobilizace veřejnosti proti Mubárakovi a rychlost, s jakou se díky sociálním médiím protesty rozšířily po celé zemi. Režim nebyl dostatečně vybavený k potlačení tak velkých protestů a uchýlil se k zoufalým opatřením, jako bylo odpojení země od internetu, aby se se pokusil zabránit protestům. Druhým důvodem bylo, že požadavky protestujících se rozrostly na širší okruh problémů, které se týkaly veřejné bezpečnosti, ekonomiky, narušování lidských práv a změny režimu. Protesty se změnily v lidovou vzpouru proti autokratickému prezidentovi a jeho rodině.⁸¹

5.2. Muslimské bratrstvo a Arabské jaro

MB se paradoxně počátečních protestů nezúčastnilo. Desetiletí tvrdých represí jistě omezovalo jeho ambice stát v čele revoluce proti Mubárakovi. Vedení moc dobře vědělo, čeho je režim schopný, pokud by se revoluce nezdařila, proto se rozhodlo počkat. Několik mladých členů MB poprosilo vedení o povolení připojit se k protestům, nikoliv však jako oficiální zástupci MB, ale ve jménu *bratrské mládeže*. Do protestů se MB oficiálně připojilo 28. ledna a poskytlo své

⁸⁰ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015, s. 199-205. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

⁸¹ MILTON-EDWARDS, Beverley. *The Muslim Brotherhood: The Arab Spring and Its Future Face* [online]. Taylor & Francis, 2015, s. 35-37 [cit. 2022-01-27]. ISBN 9780415660013.

Dostupné z:

https://www.academia.edu/30293576/The_Muslim_Brotherhood_The_Arab_Spring_and_Its_Future_Face

organizační zkušenosti a logistické zázemí. Podle odhadů se do demonstrací zapojilo více než sto tisíc členů MB, většina z nich v Káhiře. V této době byla situace už natolik příznivá, že lidé věřili ve svržení Mubáraka. Mladí členové MB byli v pravidelném kontaktu se sekulárními protějšky a přes sociální sítě si vyměňovali informace, aby mohli lépe spolupracovat.⁸²

Členové MB dodávali při protestech jídlo, pití, stany, rozdávali přikrývky a zřizovali provizorní lékařské kliniky pro poskytování první pomoci zraněným. Jako první na náměstí rozmístili mikrofony a reproduktory, pomocí kterých pronášeli strhující projevy. MB se také snažilo, aby nebylo považováno za někoho, kdo povstání využívá pro své vlastní cíle. Jeho členové se například zdrželi vyvěšování plakátů s hesly „Islám je řešení“ a drželi se pokynů organizátorů, aby nevykazovali žádné zjevné známky stranické příslušnosti. Místo toho společně s ostatními občany vyvěsili egyptskou vlajku jako symbol národní jednoty. Členové zdůrazňovali, že neprotestují jako islamisté, ale jako Egyptané.⁸³

Hroutící se režim začal akceptovat nejsilnější opozici, a tak se stalo, že i MB bylo pozváno viceprezidentem Sulejmánem na jednání o sestavení komise, která by měla změnit ústavní dodatky z roku 2007. Dne 11. února viceprezident Sulejmán přednesl v televizi prohlášení, v němž oznámil Mubárakovu rezignaci a předání jeho pravomoci armádě. Nejvyšší rada armády (SCAF) zařadila do osmičlenného výboru pro reformu ústavy právníka MB a vedení hnutí začalo vystupovat jako představitel protestujících, ačkoli si to ne každý přál. Přítomnost člena MB ve výboru, kde jinak většinu tvořili egyptští odborníci na ústavní právo, vyvolalo námitky ze strany dalších stran, jelikož MB mělo své zastoupení ve výboru a ostatní politické síly tuto možnost neměly. MB před rezignací Mubáraka slíbilo, že nepostaví kandidáta na prezidenta a nepřijme post v nové přechodné

⁸² BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 43. XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁸³ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 160-165 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

vládě. Odmítlo i dominanci v nově zvoleném parlamentu a slíbilo, že se nebude ucházet o více než 50 % křesel v budoucím parlamentu.⁸⁴

5.3. Vznik strany Svoboda a spravedlnost

Mubárakova rezignace byla ideální příležitost pro ty členy MB, kteří upřednostňovali politiku před zbožností. Nastala chvíle, kdy se MB mohlo z opozice dostat k moci a podílet se na přetvoření politického systému Egypta. MB bylo povoleno působit jako politická strana a jeho představitelé byli jmenováni do výboru pro ústavní reformu. MB oznámilo, že plánuje založit politickou stranu. Nicméně se opět objevily problémy uvnitř hnutí, kdy se mladí členové odmítli podřídit tradičním sférám moci, protože jejich role v protestech jim dodala odvalu a sílu vznášet požadavky i v rámci MB.⁸⁵

Klíčovou událostí bylo založení Strany svobody a spravedlnosti (FJP) v dubnu 2011, která měla být otevřena všem občanům bez ohledu na víru či pohlaví. Podle mluvčích FJP se jednalo o občanskou stranu s islámským referenčním rámcem. Předsedou se stal Muhammad Mursí, který zastával spíše konzervativní názory. Členská základna MB se navíc mohla stát členem pouze této strany, žádné jiné. Tyto postoje odradily některé mladé, reformně naladěné členy, kteří založili vlastní stranu *an-Nahda*. Počet přeběhlíků z řad MB se po revoluci zvýšil a většina zamířila do stran *al-Wasat* a *an-Nahda*. Tyto strany tvořila střední generace 70. let, zatímco mladí revolucionáři si vytvořili vlastní stranu Egyptský proud, která zahrnovala mládežnické aktivisty z MB, hnutí 6. dubna, *Kefáji* a dalších skupin.⁸⁶

Strana FJP měla přes devět tisíc zakládajících členů, z nichž přibližně 80 % bylo spojeno s MB. Přestože ženy měly historicky zakázáno být plnoprávními členkami MB, zhruba tisíc zakládajících členů FJP byly ženy. Dále jako projev

⁸⁴ GHANEM, Hazef. The Arab Spring Five Years Later: Toward Greater Inclusiveness: Spring, but No Flowers. *Brookings Institution Press* [online]. 2016, 14-15 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt1657tv8.5>

⁸⁵ MILTON-EDWARDS, Beverley. *The Muslim Brotherhood: The Arab Spring and Its Future Face* [online]. Taylor & Francis, 2015, s. 43 [cit. 2022-01-27]. ISBN 9780415660013. Dostupné z: https://www.academia.edu/30293576/The_Muslim_Brotherhood_The_Arab_Spring_and_Its_Future_Face

⁸⁶ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 44-45 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

otevřenosti strany vůči občanům všech vyznání, zvolili členové jako místopředsedu Rafika Habiba, koptského křesťana. FJP získala 6. června 2011 právní status a na konferenci vedení prohlásilo, že neusilují o získání parlamentní většiny, ale o zisk 40-45 % křesel. Od povstání se vůdci MB nadále zasazovali o uplatňování šaríi pomocí FJP, i když v její řadách byli křesťané. Tiskový mluvčí MB argumentoval tím, že islámská šaríia je nejlepším systémem pro muslimy i nemuslimy.⁸⁷

V létě 2011 si byla armáda vědoma toho, že by v příštích volbách mohla vyhrát FJP a ovládnout Egypt. Podle referendu schváleném v březnu by měl nově zvolený parlament vybrat stočlennou komisi, která by vypracovala návrh stálé ústavy. Nejvyšší rada armády přijala zákon, který by jí umožnil vybrat 80 ze 100 členů komise. To se samozřejmě nelíbilo MB a svolalo demonstrace, které přinutily armádu zákon zrušit. FJP vytvořilo s *Wafd* a třiadvaceti dalšími politickými stranami alianci známou jako Demokratická koalice pro Egypt, protože se objevila obava, že by postavy spojené se starým režimem a bývalou vládoucí stranou mohly ovládnout nový parlament bez účinné koordinace mezi opozičními skupinami v zemi. Koalice vydala chartu, která měla vytyčit obecné a základní principy, na nichž panuje v egyptské společnosti shoda. Charta obsahovala jak liberálně demokratické názory, tak i islamistické. Zdůrazněno bylo střídání moci prostřednictvím svobodných a spravedlivých voleb, podpora práv občanů, zakládání politických stran a svobody tisku. Charta však také vykazovala jasné známky vlivu MB, když byla šaríia označena jako hlavní zdroj legislativy.⁸⁸

Co se týče svrženého prezidenta Mubáraka, tak byl zatčen a obviněn za násilí proti civilistům a smrt stovek osob. Dne 2. června 2012 ho soud odsoudil na doživotí, ale odvolací soud rozsudek zrušil a celá záležitost se změnila ve vleklý

⁸⁷ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist .movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 185 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

⁸⁸ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist .movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 190 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

spor, kdy při přelíčeních vysílaných v přímém přenosu údajně na smrt nemocný Mubárak ležel na lůžku v prostoru ohrazeném mřížemi.⁸⁹

5.4. Parlamentní volby

Členové MB považovali protesty za dar, který je odměnil za jejich minulé oběti a odstranil všechna omezení, která na ně Mubárak uvalil. Proto se snažili tuto příležitost využít, maximalizovat své politické zisky a ovládnout politickou sféru. Postupem času začaly některé strany opouštět Demokratickou koalici pro Egypt, protože *Wafd* mělo pocit, že celou koalici ovládá FJP v čele s MB. Do října zůstalo v alianci pouze jedenáct stran a bylo jasné, že koalici dominuje FJP. První parlamentní volby v Egyptě po pádu Mubáraka byly odloženy ze září na listopad 2011. Nad volbami dohlížela Vyšší volební komise (HEC), smíšený orgán ze soudců a vládních úředníků, který zřídila SCAF v roce 2011. Volby se konaly ve třech fázích, kdy se v různých regionech volilo v listopadu, prosinci a lednu. Voleb se zúčastnilo přibližně 28 milionů lidí, tedy 54 % oprávněných voličů. To je značný nárůst od minulých parlamentních voleb a lze to chápat jako silný projev důvěry ve volební proces.⁹⁰

Kandidáti FJP se ucházeli o 70 % všech možných křesel. Porušili tak slib, že se budou ucházet jen o 45-50 % křesel, což bylo vysvětleno očekávaným nižším ziskem. FJP vedla kampaň pod heslem „My přineseme Egyptu dobro“ a vyhýbala se islámským heslům a symbolům. Kampaň byla zaměřená na okrajové čtvrtě měst obývané nižší střední třídou a chudými lidmi v Horním Egyptě i Deltě. Demokratická koalice pro Egypt obdržela přibližně 10 milionů hlasů a překvapivě uspěla i salafistická islámská aliance, která získala 7,5 milionů hlasů. Islamisté zcela ovládli parlament. Podle složitých pravidel přepočítávání hlasů se FJP stala největší stranou v parlamentu. FJP obdržela 235 křesel (47,2 %) a Islámská aliance 121 křesel (24,3 %). Ústavní deklaráce z března 2011 vyžadovala, aby všechny strany na své kandidátní listiny zařadily alespoň jednu ženu. Většina stran

⁸⁹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015, s. 217. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

⁹⁰ DINU, Elisabeta. The society of the muslim brothers: An Islamist political party? Participation in a confined political system. *Central European University* [online]. January 2015, , 444-448 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/298712990_The_society_of_the_muslim_brothers_-_An_Islamist_political_party_Participation_in_a_confined_political_system

ale umístila kandidátky až na konec svých kandidátních listin, což snižovalo pravděpodobnost jejich zvolení. Celkově tak ženy získaly pouze 9 křesel. SCAF jmenovala další tři ženy, čímž se jejich počet zvýšil na 12, ale i tak ženy obsadily pouze 2,3 % křesel.⁹¹

Výsledky voleb⁹²

Strana	%	křesla
Strana svobody a spravedlnosti	47,2	235
Strana světla	24,3	121
Strana Nový Wafd	7,6	38
Egyptský blok	6,8	34
Nezávislí	5,2	26
Strana al-Wasat	2,0	10
Strana reformy a rozvoje	1,8	9
Aliance rozvoje pokračuje	1,4	7
Ostatní strany	3,6	18
Jmenování prezidentem	X	10
Celkem	100	508

5.5. Prezidentské volby 2012

Jakmile se MB dostalo do parlamentu, využilo své dominance v rámci Demokratické koalice a obsadilo klíčové pozice v parlamentu. Nově zvoleným předsedou parlamentu se stal generální tajemník FJP Mohammed Saad al-Katani. Ve dvanácti parlamentních výborech z devatenácti předsedali zástupci FJP. Znepokojení z rychlého nástupu MB k moci vedlo jeho odpůrce k tomu, aby mu znemožnilo další kroky, především pokud jde o sestavování vlády. SCAF se snažila odebrat MB klíčové parlamentní pravomoci, aby ho omezila. FJP a salafistické strany dominovaly ve stočlenném ústavodárném shromáždění, které bylo pověřeno sestavením ústavy. Úsilí FJP o vytvoření nové vlády bylo narušeno

⁹¹ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 45-47 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁹² BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 219 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

prohlášením SCAF, že vláda musí být jmenována podle Ústavní deklarace z roku 2011 až prezidentem. SCAF si tak uchovala kontrolu nad kabinetem až do zvolení nového prezidenta.⁹³

MB se navzdory svému dřívějšímu odmítnutí zaměřilo na prezidentský úřad. Někteří z nejvyšších představitelů MB došli k závěru, že není jiná možnost než postavit vlastního kandidáta. MB původně navrhlo za prezidentského kandidáta Charjáta as-Šatíra, ale poté co Nejvyšší prezidentská volební komise prohlásila, že as-Šatír není způsobilý, byl nahrazen Mursím. V mnoha ohledech měl Mursí nejmenší šanci zvítězit. Byl vnímán jako méně přesvědčivý než ostatní členové MB. Nejvážnějším Mursího soupeřem byl Ahmed Šafík, jehož vojenská kariéra mu zajistila podporu SCAF. Do druhého kola prezidentských voleb postoupili dva kandidáti. Egypťané se tak rozhodovali mezi Mursím, který reprezentoval islamisty, a Šafíkem, bývalým šéfem letectva.⁹⁴

První kolo voleb se konalo v květnu 2012. Hlavními uchazeči byli dva islamisté a dva představitelé starého režimu. K volbám se dostavilo 46 % oprávněných voličů a žádný kandidát se nepřiblížil k získání absolutní většiny. Na prvním místě se umístil Mursí s 24,7 % hlasů, těsně následovaným Šafíkem s 23,6 % hlasů. Další kandidáti obdrželi 20 a méně % hlasů. Podle zavedeného dvoustupňového volebního systému by se na základě výsledků mělo následující měsíc konat druhé kolo voleb mezi dvěma neúspěšnějšími kandidáty, Mursím a Šafíkem.⁹⁵

Volby skončily v červnu 2012 a Mursí se stal prvním svobodně zvoleným egyptským prezidentem poté, co získal 51,7 % hlasů, zatímco jeho soupeř Šafík získal 48,2 %, Mursí se stal 30. června 2012 prezidentem a znamenalo to významné vítězství pro MB, kterému se díky arabskému jaru povedlo získat

⁹³ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 191 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

⁹⁴ MILTON-EDWARDS, Beverley. *The Muslim Brotherhood: The Arab Spring and Its Future Face* [online]. Taylor & Francis, 2015, s. 45 [cit. 2022-01-27]. ISBN 9780415660013. Dostupné z: https://www.academia.edu/30293576/The_Muslim_Brotherhood_The_Arab_Spring_and_Its_Future_Face

⁹⁵ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 257 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

lidovou podporu a dostat se k politické moci v Egyptě. Mursí krátce po svém nástupu do funkce nařídil 15% zvýšení prémie pro zaměstnance ve veřejném sektoru a zvýšení sociálního pojištění pro nejchudší rodiny v zemi. Dále zahájil kampaň „Čistá vlast“, ve které dobrovolníci uklízeli nepořádek na ulicích, vysazovali stromy nebo opravovali chodníky.⁹⁶

Výsledky prezidentských voleb⁹⁷

Kandidát	Strana	Hlasy	%
Muhammad Mursí	FJP	13,230,131	51,73
Ahmed Muhammad Šafík	Nezávislí	12,347,380	48,27
Celkem		25,577,511	100

5.6. Muslimské bratrstvo u moci

K novému formování státního aparátu a řešení naléhavých socioekonomických problémů, které voliče nejvíce znepokojovaly, potřebovalo MB podporu dalších politických sil. V následujících měsících si MB znepřátelilo své potenciální spojence tím, že v Ústavodárném shromáždění získalo islamistickou většinu a porušilo dřívější sliby, že se nebude ucházet o více než polovinu křesel v parlamentu a nepostaví vlastního kandidáta na prezidenta. Takové jednání vyvolalo dojem, že se MB snaží ovládnout politické uspořádání. Ihned po zvolení vydal Mursí dekret, kterým obnovil činnost rozpuštěného parlamentu a nařídil, že bude fungovat až do zvolení nového parlamentu. Po prvním zasedání parlamentu byl Mursí vyzván Nejvyšší soudní radou k tomu, aby parlament rozpustil, jinak na něj bude podáno trestní oznámení. Mursí nakonec činnost parlamentu pozastavil a prohlásil, že nové parlamentní volby se budou konat šedesát dní po ratifikaci ústavy. 12. srpna Mursí ještě více upevnil svou moc. Oznámil odchod ministra obrany a náčelníka generálního štábu a jmenoval jejich nástupce. Jako ministr obrany byl jmenován dosavadní velitel leteckých sil Abdal Fattáh as-Sísí.

⁹⁶ MILTON-EDWARDS, Beverley. *The Muslim Brotherhood: The Arab Spring and Its Future Face* [online]. Taylor & Francis, 2015, s. 46 [cit. 2022-01-27]. ISBN 9780415660013. Dostupné z: https://www.academia.edu/30293576/The_Muslim_Brotherhood_The_Arab_Spring_and_Its_Future_Face

⁹⁷ *Election guide: Democracy assistance and & elections news* [online]. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.electionguide.org/elections/id/2242/>

Vyměnění byli i další vysocí vojenští velitelé, včetně šéfů námořnictva, letectva a sil protivzdušné obrany.⁹⁸

V druhé polovině roku 2012 se MB v čele s Mursím dopustilo řady chyb. Nejprve si prezident Mursí udělil dekretem rozsáhlé exekutivní a legislativní pravomoci. FJP začala obsazovat klíčová místa ve státním aparátu svými lidmi, posilovat pozice v provinciích, přesvědčovat místní orgány justice o nezbytnosti prosazování šarií a vyzývat je k aktivnější účasti na reformě legislativy. Hospodářská situace v Egyptě se však zhoršovala a FJP odmítala diskutovat se sekularisty všeho druhu, podnikatelskou vrstvou a armádou.⁹⁹

5.7. Nová ústava

Ústavodárné shromáždění složené z členů MB a dalších islamistických stran, vydalo návrh nové ústavy, který byl schválen referendem v prosinci 2012. Ústava kladla větší důraz na náboženství než předchozí ústavy, ale nelze jí označovat za potenciální nástroj k budování islámského státu. Pouze 7 článků z celkových 236 se týkalo náboženství. Největší pozornost přitahoval článek 4, který vymezil univerzitu al-Azhar jako autonomní instituci dohlížející nad aplikací islámského práva. Spousta článků ústavy se týkala státu a jeho role v sociální oblasti. Jako příklad lze uvést článek 61, který se zabýval negramotností a její vymýcení do deseti let. Dále by měl stát poskytnout příležitost pro sport a zvýšit životní úroveň v celé zemi. Rozpaky budily články, které udělily prezidentu pravomoci, aby vládl pomocí dekretů a lidového referenda, čímž by získal možnost účinně odsunout parlament na vedlejší kolej. Ústava také rozšířila svobody v mediální oblasti a oslabila moc vojenských tribunálů. Funkční období prezidenta omezila na dvě čtyřletá, po sobě jdoucí období. Zahrnovala i desetiletý zákaz

⁹⁸ WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist .movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 257 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0

⁹⁹ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015, s. 220-221. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

účasti v politickém životě pro členy Mubáarakovy strany NDP. Celkově byla ústava dost konzervativní a málo revoluční.¹⁰⁰

5.8. Pád Muslimského bratrstva

Nová ústava z roku 2012 byla velmi kritizovaná za to, že se příliš podobá ústavě z roku 1971 a nereflektuje požadavky revoluce. Egypt se stále nacházel v žalostném ekonomickém stavu. Značný rozpočtový deficit, stoupající inflace, pokles příjmů z turistiky a rostoucí nezaměstnanost, byly hlavními příčinami rozsáhlé stávký v lednu 2013. Klíčové státní podniky byly v rukou vlastníků loajálních Mubáarakovu režimu, kteří neměli zájem pomáhat s reformami. Soudnictví blokovalo každý zákon, který prezident Mursí navrhl. Například Nejvyšší soud zamítl nový volební zákon, kvůli kterému byly parlamentní volby odloženy na neurčito. Rovněž schopnost vlády zlepšit bezpečnostní situaci narážela na nezáměr policie i armády.¹⁰¹

V roce 2013 se začalo formovat silné protivládní hnutí *Národní fronta záchrany*, která požadovala zrušení ústavy a změnu složení ústavodárného shromáždění. Hnutí *Kifája* zorganizovalo kampaň k odstoupení Mursího. Hlavním důvodem masové několikamilionové celoegyptské demonstrace byla zhoršená ekonomická a sociální situace v zemi, především vysoká inflace a nezaměstnanost. Mobilizace proti MB vyvrcholila dne 30. června, kdy milion Egypťanů pochodovalo ve městech. Prezident protestujícím navrhl proces národního dialogu a usmíření. V projevu slíbil vytvořit nezávislý výbor, který by posoudil všechny ústavní dodatky. Rozsah protestů mnohé zaskočil a armáda vyzvala Mursího, aby splnil požadavky lidu a do dvou dnů odstoupil, což odmítl. Mursí trval na tom, že je legitimním prezidentem Egypta a že dokončí své čtyřleté funkční období. Armáda pod velením Nejvyšší rady provedla vojenský převrat, který podpořil tehdejší ministr obrany generál as-Sísí, pozastavila platnost ústavy

¹⁰⁰ HOLGER, Albrecht. Egypt's 2012 Constitution: Devil in the Details, Not in Religion. *PeaceBrief* [online]. United States Institute of Peace, January 25, 2013, (139) [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.usip.org/sites/default/files/PB139-Egypt%E2%80%99s%202012%20Constitution.pdf>

¹⁰¹ PIOPPI, Daniela. Playing with fire: The Muslim Brotherhood and the Egyptian Leviathan. *The international Spectator* [online]. 2013, 48(4), 60-65 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.iai.it/sites/default/files/pioppi_2.pdf

a zbavila prezidenta jeho funkcí. Prezident Mursí byl zatčen a internován na neznámém místě.¹⁰²

5.9. Události po převratu

Krátce po sesazení prezidenta Mursího vyzvalo MB k mobilizaci. Dne 5. července 2013 bylo při střetech mezi příznivci a odpůrci svrženého prezidenta zabito nejméně 30 lidí a více než 1000 jich bylo zraněno. Egyptský státní zástupce zmrazil majetek islamistických vůdců. Na devět vysoce postavených členů MB včetně Badího vydala prokuratura zatykač za podněcování k násilí. Příznivci svrženého prezidenta Mursího se 27. července 2013 sešli na shromáždění v Káhiře, ale bezpečnostní síly na ně zaútočily, přičemž bylo usmrceno nejméně 72 lidí a 748 zraněno. V srpnu se odehrál poslední masakr, když armáda, v rozporu s islámskými zvyklostmi, zasáhla uvnitř mešity. Mnoho lidí tam uhořelo, jiní byli zastřeleni, když se z hořícího objektu snažili uniknout. Nepokoje pokračovaly celý podzim, i když zásahy armády již nepřesahovaly v průměru desítku mrtvých denně. Nakonec bylo MB zakázáno a v prosinci prohlášeno za teroristickou organizaci s tím, že členství v ní bude trestáno.¹⁰³

Egypt se tak vrátil zpátky do roku 1954, kdy se prezident Násir ve jménu revoluce rovněž pokusil vymazat MB z politické mapy Egypta. Egypt se stal zřejmě jedinou zemí světa, kde vojenští pučisté věznili a stavěli před soud dva prezidenty zároveň. Oba stáli na opačném konci ideologického spektra a byli svrženi z rozdílných důvodů. Dne 25. ledna, v den oslav třetího výročí revoluce, maršál as-Sísí oznámil, že od Nejvyšší rady ozbrojených sil obdržel doporučení, aby se ve svobodných volbách ucházel o funkci prezidenta republiky. As-Sísí skutečně kandidoval a stal se novým prezidentem.¹⁰⁴

¹⁰² GHANEM, Hazef. The Arab Spring Five Years Later: Toward Greater Inclusiveness: Spring, but No Flowers. *Brookings Institution Press* [online]. 2016, 19 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt1657tv8.5>

¹⁰³ MITZCAVITCH, Andrew. Egypt: Counter Terrorist Trends and Analyses. *International Centre for Political Violence and Terrorism Research* [online]. 2014, 6(1), 38–39 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26351224>

¹⁰⁴ MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015, s. 221-222. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

6. Muslimské bratrstvo v současnosti

6.1. Muslimské bratrstvo po převratu

Navzdory tomu, že MB bylo největším společenským hnutím v zemi, nedokázalo Egyptu efektivně vládnout. Vůdcům hnutí chyběly základní dovednosti a taktika, které by jim umožnily vypořádat se s tíživými socioekonomickými problémy Egypta. V této kapitole se budu zabývat činností MB po vojenském převratu.¹⁰⁵

V první řadě potřebovalo stabilizovat své prořídilé řady, jelikož mnoho aktivistů, ideologů a politiků bylo uvězněno a někteří emigrovali z Egypta. Vedení se snažilo, aby hnutí přežilo a zachovalo si soudržnost za každou cenu. Mezitím mladá revoluční generace MB zapalovala policejní auta a účastnila se demonstrací. Bezprostředně po převratu chtěla mladá generace kompletní změnu vedení a nové volby. V únoru 2014 se konaly interní volby, které proběhly v utajení. Badí, přestože byl vězněn, se stal opět *muršidem*, avšak tentokrát jen symbolicky. Zodpovědnost za činnost MB převzal Muhammad Táhá Wahdan. Došlo k decentralizaci a redukci počtu osob ve vedení. Byly posíleny výbory pro kázání, práva a charitu, což naznačovalo, že MB se vrací k původnímu poslání. Odpor proti režimu ale pokračoval. MB oznámilo konec nenásilné cesty vůči režimu na svých oficiálních webových stránkách. V roce 2015 MB podpořilo prohlášení, ve kterém se psalo, že je náboženskou povinností postavit se na odpor současnému režimu, který je nepřítel islámu, a pracovat na jeho odstranění všemi legitimními prostředky.¹⁰⁶

6.2. Rozdělení

Po převratu a oficiálním zákazu se hnutí rozdělilo do více uskupení. Jedna skupina se skládala z vysoce postavených členů vedení, kterým se podařilo

¹⁰⁵ EL-SHERIF, Ashraf. The Egyptian Muslim Brotherhood's failures: Part 1 of a series on political Islam in Egypt. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. July 2014, 4 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/muslim_brotherhood_failures.pdf

¹⁰⁶ HASHEM, Mostafa. EGYPT'S ESCALATING ISLAMIST INSURGENCY. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Middle East Center, 2015, 9-15 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: https://www.files.ethz.ch/isn/194523/CMEC_58_Egypt_Awad_Hashem_final.pdf

uniknout represím v Egyptě a dále zde působili. Další skupina tvořila vysoce postavené členy MB a politiky FJP, kterým se podařilo uprchnout do Turecka, kde jim bylo poskytnuto bezpečné útočiště. Zde v roce 2015 vytvořili Výbor pro řízení krize v zahraničí, jehož cílem bylo sjednotit členy MB a usilovat o svržení as-Sísího režimu. Turecko nebylo jedinou zemí, kam se členové MB uchýlili. Svě mezinárodní pobočky měli v Mnichově a Londýně. Konkrétně londýnská pobočka byla založena již v roce 1982 jako Mezinárodní organizace. V květnu 2015 soud vynesl rozsudky smrti nad předními lídry MB, včetně Badího. Členská základna v Egyptě a část istanbulského vedení prosazovala odvetu, zatímco londýnské centrum preferovalo dosavadní nenásilnou cestu odporu a pokládalo se za jediné legitimní vedení MB. Pět let po revoluci zůstalo MB rozdělené a neschopné dohody na společné strategii.¹⁰⁷

6.3. Represe

V srpnu 2014 byla FJP soudně rozpuštěna a zakázána. Její finance byly převedeny do státní pokladny. Nadále pokračovalo i zatýkání. Během osmi měsíců roku 2014 vláda rozpustila 342 firem, 1107 občanských společností a 174 škol patřící MB. Zprávy Human Rights Watch a Amnesty International informovaly, že mezi červencem 2013 a květnem 2014 bylo zatčeno 29 tisíc členů MB. V roce 2014 bylo proti členům MB vyneseno 1473 rozsudků smrti, z nichž 294 bylo vykonáno. Bývalý prezident Mursí byl v roce 2015 odsouzen k trestu smrti. Posléze byl v roce 2016 odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody za špionáž. Zemřel 17. června 2019 během soudního slyšení.¹⁰⁸

6.4. Postoj ostatních zemí

Jak již bylo zmíněno, v prosinci 2013 bylo MB označeno za teroristickou organizaci. Kromě Egypta tento krok podnikly i další země v čele s Ruskem, Saudskou Arábií a Kazachstánem. Poslední zemí, která MB označila za teroristickou organizaci, byla Libye v roce 2019. Bývalý prezident USA Donald Trump také prosazoval přidání MB na seznam teroristických organizací, ale

¹⁰⁷ WILLI, Victor J. Phoenix Rising from the Ashes? The Internal State of Affairs of the Muslim Brotherhood at the Start of 2016. *Jadaliyya* [online]. Jan 25, 2016 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://www.jadaliyya.com/Details/32901>

¹⁰⁸ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 61 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

experti z Ústřední zpravodajské služby (CIA) došli k závěru, že by tento krok mohl podněcovat extremismus a poškodit vztahy s americkými spojenci.¹⁰⁹

Saúdská Arábie sehrála klíčovou roli při potlačování MB. Po Arabském jaru považovala vzestup MB za existenční hrozbu pro svůj vlastní vládnoucí režim, který je třeba zastavit. Po vojenském převratu podpořila as-Sísího, který MB odstavil od moci, tučnou finanční částkou v hodnotě miliardy dolarů, aby dosáhl pokroku při zmírňování sociálních a hospodářských potíží Egypta, přičemž mezi podmínky tohoto ujednání patřilo i definitivní ukončení činnosti MB.¹¹⁰

Evropa byla v otázce MB značně nejednotná. V Londýně se nacházela početná základna členů MB a Velká Británie považovala hnutí za umírněnou islamistickou organizace. Nicméně po převratu si britská vláda nechala vypracovat expertní zprávu, na jejímž základě zkoumala vazby MB na terorismus. Podle zprávy by mohlo být členství či přidružení k MB pokládáno za ukazatel extremismu. Autoři zprávy konstatovali, že nenašli žádnou aktivitu směřující k budování islámského státu v Británii.¹¹¹

¹⁰⁹ HOUNSHELL, Blake a Nahal TOOSI. CIA Memo: Designating Muslim Brotherhood Could 'Fuel Extremism'. *POLITICO Magazine* [online]. February 08, 2017 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://www.politico.com/magazine/story/2017/02/cia-memo-designating-muslim-brotherhood-could-fuel-extremism-214757/>

¹¹⁰ AL-ANANI, Khalil. Upended Path: The Rise and Fall of Egypt's Muslim Brotherhood. *The Middle East Journal* [online]. 2015, **69**(4), 527-543 [cit. 2022-02-17]. ISSN 0026-3141. Dostupné z: doi:10.3751/69.4.12

¹¹¹ BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, s. 70 XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5

Závěr

MB ušlo dlouhou cestu od svého založení v roce 1928, během které došlo k jeho proměně vzhledem ke společenské a politické sféře. Hnutí vzniklo jako odpověď na stále vzrůstající westernizaci Egypta a od počátku se pohybovalo na hraně zákona. Navzdory všem překážkám se MB dostalo k moci a jeho kandidát se stal prezidentem. Poté ale následoval strmý pád a MB se už nedokázalo sjednotit jako v minulosti.

MB si už od svého počátku vybudovalo početnou základnu příznivců. Působilo jako sociální hnutí s cílem vybudovat infrastrukturu pro prosté obyvatele, tj. střední a nižší třídu obyvatel. Zřizovali charity, školy a mešity. Pomocí těchto institucí se MB snažilo „islamizovat společnost zdola“. Vychovat generaci, která se bude chovat podle jeho učení a bude sama požadovat islamizaci veřejného života. Záhy si ale vedení uvědomilo, že jenom kázání v mešitách stačit nebude. Proto se začalo angažovat i v politice. Pomocí politické činnosti chtělo hnutí zavést šariu jako základ práva, opětovně propojit státní a náboženskou moc a ustanovit Korán jako základ ústavy. Původní myšlenku zakladatele Hasana al-Banná, který preferoval nenásilnou, demokratickou změnu formou postupné transformace jedince, rodiny a společnosti v souladu s principy islámu, narušil nový režim v čele s prezidentem Gamálem Násirem. MB se ocitlo na prahu zániku. Mnohaleté tresty, mučení a popravy vedly k jeho radikalizaci. Uvnitř hnutí se vytvořily dvě odlišné názorové skupiny. Radikální křídlo chtělo bojovat proti režimu, zatímco umírněné křídlo se snažilo prosadit cestu bez násilí. Situace se uklidnila až v 70. letech, kdy k moci nastoupil nový prezident Anvar as-Sádát, který umožnil MB částečně fungovat. MB, pod vedením nového *muršida* Umara al-Tilmisáního, se začalo angažovat ve studentských hnutích a profesních asociacích. Členové MB vstoupili do parlamentu, i když byli stále pod kontrolou režimu a nebylo jim umožněno založit vlastní politickou stranu. MB se stalo nejsilnějším opozičním blokem v parlamentu. Takový úspěch začal znepokojovat prezidenta Husního Mubáráka, který se cítil být ohrožen. Byl na něj spáchán atentát, který se nezdařil a obvinil MB z napojení se na radikální islamistické skupiny. Na řadu přišla další vlna represí.

Kvůli stále trvajícím represím zvolilo MB umírněnější přístup k režimu. Nechtělo být vyloučeno ze sfér společenského života, a proto změnilo postoj k demokracii,

lidským právům a ženám. Uvnitř hnutí se rozhořel generační spor. Střední generace, která zastávala liberální názory, podporovala plně občanská práva pro křesťany a ženy, naopak starší generace byla konzervativní. MB se rozhodlo jít parlamentní cestou. Vydalo reformní iniciativu a připravovalo se na parlamentní volby v roce 2005. Pro kampaň zvolilo známý slogan „Islám je řešení“, který sklídl úspěch. Navzdory manipulacím a zastrašováním zástupců MB ze strany režimu, se hnutí podařilo získat celkem 88 ze 444 křesel, což bylo považováno za skvělý výsledek. Tento úspěch lze přičíst strategii, o které se zmiňují již v úvodu. Ihned po volbách zahájil režim novou kampaň proti MB. V parlamentu se zástupci MB snažili být aktivní, ale většinová vláda je zpravidla přehlasovala. Počátkem roku 2007 vydalo hnutí stranickou platformu, aby odpovědělo na všechny nejasné otázky. Hlavním tématem byla opět aplikace šarií jako primárního zdroj práva. Kontroverze vyvolal bod, který se týkal žen a nemuslimů. Podle vedení MB jim měly být přiznána stejná práva, ale z vedoucích pozic by měli být vyloučeni, což vyvolalo nevole ze strany mladších reformních členů i médií.

Zlom nastal v roce 2011. Protivládání protesty známé jako Arabské jaro, které se konaly na Blízkém Východě a v Severní Africe, donutily mnoho vůdců k rezignaci, Egypt nevyjímaje. MB se do protestů zapojilo až po odstoupení Husního Mubáráka, ale ihned se chopilo své šance. Dostalo příležitost vyjednávat s armádou, která byla u moci. Hnutí založilo Stranu svobody a spravedlnosti a vyhrálo historicky první svobodné volby do parlamentu, mimoto se její kandidát Mohammad Mursí stal novým egyptským prezidentem. Vedení se podílelo na nové egyptské ústavě, ale snesla se na ni vlna kritiky kvůli tomu, že nereflektuje požadavky revoluce. Egypt se stále nacházel v žalostném ekonomickém stavu, což zapříčinilo velké demonstrace. Rozsah protestů byl natolik velký, že armáda zbavila Mursího prezidentské funkce po pouhém roce. Mursí byl zatčen, mnoho členů armáda popravila a někteří utekli z Egypta. MB bylo opět ilegální hnutí a dostalo se na seznam teroristických organizací a Egypt se tak stal zřejmě jedinou zemí na světě, kde vojenští pučisté uvěznilí a ustanovili dva prezidenty zároveň. Oba stáli na opačném konci ideologického spektra a byli svrženi z rozdílných důvodů.

Seznam použité literatury

Monografie

BUREŠ, Jaroslav, Marek ČEJKA a Jan DANIEL. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia, 2017, XXI. století. ISBN 978-80-200-2670-5.

KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7.

MENDEL, Miloš. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia, 2015. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2474-9.

MENDEL, Miloš. *Džihád: islámské koncepce šíření víry*. Vyd. 2., rozš. V Brně: Atlantis, 2010. ISBN 978-80-7108-316-0.

MENDEL, Miloš. *Islámská výzva: z dějin a současnosti politiky islámu*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-088-8.

NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017, ISBN 978-80-906030-8-0.

SARDAR, Ziauddin. *Islám: náboženství, historie a budoucnost*. Brno: Jota, 2010, ISBN 978-80-7217-628-1.

Elektronické zdroje

2005 Parliamentary election assessment in Egypt. *International Republican Institute* [online]. [cit. 2021-9-12]. Dostupné z: https://www.iri.org/wp-content/uploads/legacy/iri.org/fields/field_files_attached/resource/egypts_2005_parliamentary_elections_assessment_report.pdf

AL-ANANI, Khalil. Upended Path: The Rise and Fall of Egypt's Muslim Brotherhood. *The Middle East Journal* [online]. 2015, **69**(4), 527-543 [cit. 2022-02-17]. ISSN 0026-3141. Dostupné z: doi:10.3751/69.4.12

ALTMAN, Israel Elad. *The Crisis of the Arab Brotherhood* [online]. November 29, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.hudson.org/research/9857-the-crisis-of-the-arab-brotherhood>

BLAYDES, Lisa. *Elections and Distributive Politics in Mubarak's Egypt* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s.154 [cit. 2022-01-14]. ISBN 9780511976469

BROWN, Nathan J. a Michele DUNNE. EGYPT'S CONTROVERSIAL CONSTITUTIONAL AMENDMENTS: A Textual Analysis. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2007, March 23, 2007 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/egypt_constitution_webcommentary01.pdf

CUSACK, Carole a M. Afzal UPAL. *Handbook of Islamic Sects and Movements* [online]. brill, June 2021, s.75-79 [cit. 2022-12-9]. ISBN 978-90-04-43554-4. Dostupné z:

<https://www.researchgate.net/publication/352488597> Handbook of Islamic Sects and Movements

DINU, Elisabeta. The society of the muslim brothers: An Islamist political party? Participation in a confined political system. *Central European University* [online]. January 2015, , 444-448 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z:

<https://www.researchgate.net/publication/298712990> The society of the muslim brothers -

[An Islamist political party Participation in a confined political system](#)

DUNNE, Michele a Amr HAMZAWY. From Too Much Egyptian Opposition to Too Little—and Legal Worries Besides. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. december 13, 2010 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z:

<https://carnegieendowment.org/2010/12/13/from-too-much-egyptian-opposition-to-too-little-and-legal-worries-besides/>2ynu

Election guide: Democracy assistance and & elections news [online]. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.electionguide.org/elections/id/2242/>

EL-GHOBASHY, Mona. The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers. *International Journal of Middle East Studies* [online]. Cambridge University Press, 2005, **37**(3), 381-383 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z:

<https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-east-studies/article/metamorphosis-of-the-egyptian-muslim-brothers/144AA0B05B728206A0A2BD9F371D473D>

EL-SHERIF, Ashraf. The Egyptian Muslim Brotherhood's failures: Part 1 of a series on political Islam in Egypt. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. july 2014, 4 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z:

https://carnegieendowment.org/files/muslim_brotherhood_failures.pdf

GHANEM, Hazef. The Arab Spring Five Years Later: Toward Greater Inclusiveness: Spring, but No Flowers. *Brookings Institution Press* [online]. 2016, 14-15 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z:

<https://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt1657tv8.5>

HAMZAWY, Amr a Nathan J.BROWN. The Egyptian Muslim Brotherhood: Islamist Participation in a Closing Political Environment. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2010, (19), 3-4 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z:

<http://www.jstor.org/stable/resrep12813>

HASHEM, Mostafa. EGYPT'S ESCALATING ISLAMIST INSURGENCY. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Carnegie Middle East Center, 2015, 9-15 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z:

https://www.files.ethz.ch/isn/194523/CMEC_58_Egypt_Awad_Hashem_final.pdf

HOLGER, Albrecht. Egypt's 2012 Constitution: Devil in the Details, Not in Religion. *PeaceBrief* [online]. United States Institute of Peace, January 25, 2013, (139) [cit. 2022-02-03]. Dostupné z:

<https://www.usip.org/sites/default/files/PB139-Egypt%E2%80%99s%202012%20Constitution.pdf>

HOUNSHELL, Blake a Nahal TOOSI. CIA Memo: Designating Muslim Brotherhood Could 'Fuel Extremism'. *POLITICO Magazine* [online]. February 08, 2017 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z:

<https://www.politico.com/magazine/story/2017/02/cia-memo-designating-muslim-brotherhood-could-fuel-extremism-214757/>

International Crisis Group. *Crisis Group Middle East Reports* [online]. International Crisis Group (Crisis Group), 2008, (76), 3-5 [cit. 2022-01-14].

Dostupné z: <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/57508>

KAYE, Dalia Dassa, Audra K., Frederic GRANT a Audra K. STAHL. *More Freedom, Less Terror?: Liberalization and Political Violence in the Arab World* [online]. RAND Corporation, 2008 [cit. 2022-01-14]. ISBN 978-0-8330-4645-1. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg772rc.10>

LYNCH, Marc. *The Arab Uprising: The Unfinished Revolutions of the New Middle East* [online]. PublicAffairs, 2013, s. 12-15 [cit. 2022-01-28]. ISBN 9781610392983. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=MqA5DgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

MARTINI, Jeffrey. *The Muslim Brotherhood, Its Youth, and Implications for U.S. Engagement: The Muslim Brotherhood's Generational Challenge* [online]. RAND Corporation, 2012, s. 31-32 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt1q60jf.10?seq=1#metadata_info_tab_contents

MILTON-EDWARDS, Beverley. *The Muslim Brotherhood: The Arab Spring and Its Future Face* [online]. Taylor & Francis, 2015, s. 43 [cit. 2022-01-27]. ISBN 9780415660013. Dostupné z:

https://www.academia.edu/30293576/The_Muslim_Brotherhood_The_Arab_Spring_and_Its_Future_Face

MITCHELL, Richard P. *The Society of the Muslim Brothers* [online]. New York: Oxford University Press, 1993, s. 6-9 [cit. 2022-12-9]. ISBN 9780195084375.

Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=ltVtj3Kh7IIC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

MITZCAVITCH, Andrew. Egypt: Counter Terrorist Trends and Analyses. *International Centre for Political Violence and Terrorism Research* [online]. 2014, 6(1), 38–39 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z:

<http://www.jstor.org/stable/26351224>

Muslim Population by Country 2022. *World Population Review* [online]. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/muslim-population-by-country>

NOHA, Antar. The Muslim Brotherhood's Success in the Legislative Elections in Egypt 2005: Reasons and Implications. *Euromesco paper* [online]. october 2005, 10-11 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.euromesco.net/publication/the-muslim-brotherhoods-success-in-the-legislative-elections-in-egypt-2005-reasons-and-implications/>

OTTERMAN, Sharon. Muslim Brotherhood and Egypt's Parliamentary Elections. *Council on Foreign Relations* [online]. 2005, December 1 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/muslim-brotherhood-and-egypts-parliamentary-elections>

PACIELLO, Maria Cristina. The Challenges of State Sustainability in the Mediterranean: 3. Egypt: Changes and Challenges of Political Transition. *Istituto Affari* [online]. Jan. 1, 2011 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/resrep09864.8>

PARGETER, Alison. *The Muslim Brotherhood: From Opposition to Power* [online]. Saqi Books, 2013 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0863568596. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=nUUhBQAAQBAJ&pg=PT3&hl=cs&source=gb_s_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

PIOPPI, Daniela. Playing with fire: The Muslim Brotherhood and the Egyptian Leviathan. *The international Spectator* [online]. 2013, 48(4), 60-65 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.iai.it/sites/default/files/pioppi_2.pdf

RINEHART, Christine Sixta. *Volatile Breeding Grounds: The Radicalization of the Egyptian Muslim Brotherhood* [online]. *Studies in Conflict and Terrorism*, 2009, s. 953-988 [cit. 2022-02-14]. ISSN 1057-610X. Dostupné z: doi:10.1080/10576100903262773

UNDERSTANDING ISLAMISM: International Crisis Group. *Middle East/North Africa Report N°37* [online]. 2005 [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/understanding-islamism>

WALSH, John. Egypt's Muslim Brotherhood: Understanding Centrist Islam. *The Harvard International Review* [online]. 2003 [cit. 2021-10-2]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070208121500/http://hir.harvard.edu/articles/1048/1>

WICKHAM, Carrie Rosefsky. *The Muslim Brotherhood: evolution of an Islamist movement* [online]. Princeton: Princeton University, 2013, s. 25-26 [cit. 2021-9-12]. ISBN 978-0-691-14940-0.

WILLI, Victor J. Phoenix Rising from the Ashes? The Internal State of Affairs of the Muslim Brotherhood at the Start of 2016. *Jadaliyya* [online]. Jan 25, 2016 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: <https://www.jadaliyya.com/Details/32901>

YACOUBIAN, Mona. *Promoting Middle East Democracy II: Arab Initiatives* [online]. United States Institute of Peace. Special report 136, 2005, s. 13 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/resources/sr136.pdf?utm_source=usip.org

ZOLLNER, Barbara H. E. *The Muslim Brotherhood: Hasan al-Hudaybi and Ideology* [online]. Routledge, 2007, s. 12-15 [cit. 2022-02-14]. ISBN 978-0-203-88843-8. Dostupné z: https://www.academia.edu/24019396/The_Muslim_Brotherhood_Hasan_al_Hudaybi_and_Ideology?pop_sutd=false